

ผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ปีงบประมาณ 2547

1

**การดำเนินการเพื่อกำหนด
นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศ**

1. การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.1 (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอ (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณา เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใช้เป็นกรอบในการจัดทำ (ร่าง) นโยบายและแผนงานการพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ.2547-2557 และแผนปฏิบัติการปี 2548 และให้สำนักงานงบประมาณสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการเพื่อให้การแปลงยุทธศาสตร์เป็นไปอย่างครบวงจร

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 ที่ประชุมเห็นด้วยกับกรอบแนวคิดการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามที่ สศช. เสนอ ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายทอง พิทยะ) ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2546 และจากการประชุมของคณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม 2 ครั้ง กับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติในหลายเวทีที่เกี่ยวข้อง หลายฝ่ายเห็นว่า การพัฒนาทุนทางสังคมที่เป็นทุนทางสถาบันจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถาบันครอบครัวเป็นลำดับแรก เพราะเป็นสถาบันพื้นฐานในการพัฒนาคนและสังคม

2) สศช. จึงได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ทิศทางการพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ” ขึ้น เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2546 ต่อมาในการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2546 ได้ให้ความเห็นชอบกับ (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการและให้นำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณา

3) (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสถาบันครอบครัวไทยอ่อนแอลงด้วยสาเหตุปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวอย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทุกมิติการพัฒนา เพื่อเป็นทิศทางการทำงานของทุกภาคส่วนในการฟื้นฟูบทบาทความสำคัญของสถาบันครอบครัวให้กลับคืนมาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคนและสังคมต่อไป

ส่วนที่ 2 สถานการณ์และแนวโน้มที่มีผลต่อสถาบันครอบครัว

สศช. ได้ประเมินผลสถานการณ์โดยใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขของชีวิตครอบครัวไทยพบว่า ภาวะความอยู่ดีมีสุขของประชาชนด้านชีวิตครอบครัวโดยรวมมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ และครอบครัวไทยต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตและแนวโน้ม กล่าวคือ จำนวนครอบครัวยากจนและด้อยโอกาสมีอย่างน้อย 1.8 ล้านครัวเรือนหรือร้อยละ 40 ของครอบครัวทั่วประเทศที่ต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ สัมพันธภาพภายในครอบครัวเสื่อมถอยลงอย่างต่อเนื่อง ปฏิสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีต่อชุมชนและสังคมมีแนวโน้มลดลง โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ปัญหาสังคมที่เกิดจากครอบครัวส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวมีมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด และภาวะการเจริญพันธุ์ของไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจนอยู่ต่ำกว่าระดับทดแทน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาวะพึ่งพิงสูงขึ้น

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครอบครัวอยู่เป็นจำนวนมาก อาทิ สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล สถาบันรักลูก บริษัท แพลนพับลิชชิง จำกัด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานยังเน้นตามบทบาทและภารกิจหลักของหน่วยงานนั้น ๆ เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น การทำงานยังขาดเอกภาพ ไม่เป็นองค์รวมครอบคลุมทุกด้าน และยังขาดการทำงานเชิงรุก รวมทั้งมีขอบเขตการดำเนินงานค่อนข้างจำกัด ทำให้การพัฒนาสถาบันครอบครัวขาดพลังเท่าที่ควร

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอ (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ

(1) **กรอบแนวคิด** เป็นการพัฒนาที่มีความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันครอบครัวกับมิติการพัฒนาต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวมโดยคำนึงถึงการสร้างภูมิคุ้มกันให้สมาชิกภายในครอบครัวมีความสามารถในการปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนบนบริบทของความเป็นครอบครัวไทยที่มีความหลากหลาย

(2) **ยุทธศาสตร์การพัฒนา** ประกอบด้วย การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในครอบครัวอย่างเป็นองค์รวม การสร้างหลักประกันคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปแบบที่เหมาะสม การสร้างระบบและกลไกการบริหารจัดการให้เกื้อหนุนการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง และการสนับสนุนบทบาทของสถาบันครอบครัวในการเป็นทุนทางสังคม

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคีต่างๆ อย่างเป็นระบบ การจัดทำโครงการนำร่องแบบบูรณาการในพื้นที่วิกฤตหรือครอบครัวยุติ การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ และการสร้างระบบและกระบวนการติดตามประเมินผลที่ดี

ความเห็นคณะกรรมการฯ (19 มกราคม 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณา (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการแล้ว ให้ความเห็นชอบในหลักการ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

(1) ควรเพิ่มเรื่องการสร้างระเบียบวินัยและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับสมาชิกในครอบครัว เป็นอีกยุทธศาสตร์หนึ่ง เนื่องจากการมีระเบียบวินัยและค่านิยมที่ถูกต้อง จะช่วยสร้างความอยู่ดีมีสุขให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและเป็นรากฐานของการสร้างวินัยของคนในชาติ โดยเฉพาะในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสลับซับซ้อนและรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการบริโภคที่สร้างปัญหาให้กับตัวเองและครอบครัว

(2) ควรมีนโยบายให้สถาบันของรัฐ เช่น โรงเรียน วัด และสื่อต่าง ๆ เป็นผู้มีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาสถาบันครอบครัว โดยการถ่ายทอดและนำเสนอข้อมูลที่ต้องการสร้างสรรค์และเป็นไปในเชิงรุก มีการจัดกิจกรรมและพื้นที่สาธารณะเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว รวมทั้งมีการจัดบริการเตรียมความพร้อมก่อนมีครอบครัวด้วย

(3) สศช. ควรระดมการมีส่วนร่วมจากหน่วยปฏิบัติทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประสานยุทธศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. นำความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาปรับปรุง (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป และให้นำ (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัวดังกล่าวไปบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคม

ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงบประมาณพิจารณาแล้ว มีความเห็นดังนี้

(1) เห็นชอบในหลักการของ (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์ฯ เนื่องจากสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และสมควรให้กระทรวง

การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ใช้เป็นกรอบในการจัดทำ (ร่าง) นโยบายและยุทธศาสตร์ การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2547-2556 และแผนปฏิบัติการต่อไป โดยให้มีการประสานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในลักษณะเครือข่าย เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงาน ทุกภาคส่วนเป็นเอกภาพและมีเป้าหมายไปสู่ทิศทางเดียวกัน

(2) สำหรับงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการพัฒนาสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการ นั้น เนื่องจากการพัฒนาระบบการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการจัดการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรให้ใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตาม แผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนจากการแปลง ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติแล้วตามความเหมาะสมและโดยประหยัดต่อไป

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) พิจารณาแล้ว เห็นด้วยใน หลักการตาม (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์ฯ เนื่องจากยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของ พม. เรื่อง การสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความ เข้มแข็งให้กับครอบครัว สามารถอบรมปณิธาน สร้างทัศนคติที่ดี และรับผิดชอบดูแลสมาชิกใน ครอบครัว โดย พม. มีความเห็นเพิ่มเติมประกอบยุทธศาสตร์การสร้างระบบและกลไกการบริหาร จัดการให้เกื้อหนุนการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง 2 ประเด็น คือ

(1) การสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งของสถาบัน ครอบครัว ด้วยการมีมาตรการลดหย่อนภาษีให้แก่ภาคเอกชนที่จัดให้มีศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน หรือศูนย์ ดูแลผู้สูงอายุในสถานประกอบการ

(2) สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่ขยาย ขอบเขตจากค่าครองชีพระดับปัจเจกบุคคล เป็นค่าครองชีพที่บุคคลจะสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้

คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 6 (ฝ่ายสังคม) ซึ่งมี รองนายกรัฐมนตรี (ศาสตราจารย์ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์) เป็นประธานกรรมการ ได้พิจารณา เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้ว มีข้อสังเกตและมติ ดังนี้

ข้อสังเกต

(1) สำหรับงบประมาณขณะนี้ทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีงบประมาณประจำปีอยู่บ้าง แล้ว อาจเป็นการไม่บูรณาการ แต่ขอให้ใช้งบประจำปีไปก่อน สำนักงบประมาณได้กำหนดแนวทางใน การจัดสรรงบประมาณจากวาระแห่งชาติ ซึ่งในปี 2548 ได้เน้นเรื่องการพัฒนาทุนทางสังคม หากจะให้ชัดเจนควรเตรียมการวางแผนแบบบูรณาการในปี 2549 โดยให้กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์เป็นเจ้าภาพกำหนดเป้าหมายร่วมกัน หาวิธีการในการจัดทำแนวทางให้ บรรลุเป้าหมาย กำหนดผลตอบแทนของแผน กำหนดหน่วยงานสนับสนุน และแต่ละกระทรวงไป กำหนดงบประมาณ

(2) ควรมีแผนหลักของรัฐบาลเป็นแผนเดียว เมื่อพิจารณารายละเอียดของยุทธศาสตร์ การพัฒนาแล้วเห็นว่าเกี่ยวข้องกับหลายกระทรวง เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงศึกษาธิการ ควรจะบูรณาการในส่วนนี้ได้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รับผิดชอบในเรื่องนี้อยู่แล้ว ก็ควรเพิ่มบทบาทบูรณาการกับหน่วยงานอื่น ก็จะสามารถเตรียมดำเนินการปี 2549 ได้ หากจะขยายไปอีก 10 ปี ก็ค่อยทำแผนต่อไป

(3) หากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะดำเนินกิจกรรม ควรเชิญผู้แทนท้องถิ่นเข้ามาร่วมคิดและร่วมดำเนินการด้วย เนื่องจากส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณอยู่แล้ว จึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ จะทำให้ภาครัฐดำเนินการได้สำเร็จ

(4) หากแผนนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับกรอบยุทธศาสตร์ฯ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ก็ควรที่จะเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป ส่วนการบูรณาการแผนอาจจะเริ่มในปี 2548-2549 เมื่อทำแผนบูรณาการก็ควรเตรียมในเรื่องงบประมาณด้วย สำนักงานประมาณควรสนับสนุนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในเรื่องงบประมาณดำเนินการ อย่างไรก็ตาม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรเอางานเป็นตัวตั้ง ไม่ควรเอางบประมาณเป็นตัวตั้ง โดยที่งานทางสังคมมีความอ่อนในทางวิชาการ หากใช้งานวิจัยนำร่องก็จะเป็นประโยชน์ เพราะกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สามารถประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยเพื่อรณรงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีและไม่เหมาะสมในสังคมได้ นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรรณรงค์ให้ท้องถิ่นเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องของความสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับ และเมื่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จัดทำโครงการ/กิจกรรมในเรื่องนี้อย่างเป็นรูปธรรมให้คำนึงถึงเรื่องการสร้างระเบียบวินัยและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับสมาชิกในครอบครัว ตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย

มติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ

เห็นควรให้ความเห็นชอบ (ร่าง) กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนสถาบันครอบครัวแบบบูรณาการทั้ง 2 ข้อตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ โดยได้รับข้อสังเกตของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ คณะที่ 6 (ฝ่ายสังคม) ไปพิจารณาดำเนินการด้วย

มติคณะรัฐมนตรี (20 เมษายน 2547)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2547 อนุมัติตามมติคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 6 (ฝ่ายสังคม)

1.2 แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่องแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรี

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2546 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค/บริโภค โดยอาจนำเอาระบบชลประทานทางท่อมาใช้ให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

ซึ่งต่อมา สศช. ได้ทำการประมวลและรวบรวมข้อมูลและผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องจากกรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กระทรวงอุตสาหกรรม การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และได้นำยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่และกลุ่มจังหวัด รวมถึงนโยบายรัฐบาลมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในเบื้องต้น และนำเสนอคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและจัดทำแผนงาน/โครงการ สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศโดยรวมต่อไป

2) ข้อเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

(1) การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้มีเอกภาพ โดยมีเป้าหมาย คือ ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีเอกภาพ โดยจัดตั้งให้เป็นองค์กรเดียวที่กำกับดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการด้านแหล่งน้ำ การจัดสรรน้ำ การบริหารโครงข่ายน้ำ รวมทั้งแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำระยะยาว และปรับปรุงแบบการวางแผนการบริหารจัดการฯ ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและนโยบายรัฐบาล แนวทางการดำเนินการ ให้กรมทรัพยากรน้ำ พิจารณาทบทวนโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในปัจจุบัน และจัดทำข้อเสนอการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีความเป็นเอกภาพ ศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศในระยะยาว โดยทำการศึกษาข้อมูลเชิงลึกของปริมาณความต้องการน้ำที่แท้จริงในแต่ละกิจกรรม และจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการลงทุนที่สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ

(2) การจัดหาน้ำเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในช่วงระหว่างปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำของประเทศให้มีเอกภาพ เห็นควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

(2.1) เร่งรัดการพัฒนาระบบประปาทั้งในเขตเมืองและชนบท เพื่อจัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภค/บริโภคของประชาชนให้เพียงพอทั่วถึงทุกพื้นที่ เป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบน้ำประปาในพื้นที่เขตเมืองและน้ำสะอาดในพื้นที่ชนบท สำหรับประชาชนในเขตเทศบาลจำนวน 128 แห่ง และประชาชน 17,931 หมู่บ้านใน 4,463 ตำบล โดยประชาชนในเขตเทศบาล

และตำบลควมมีน้ำประปาในปริมาณที่พอเพียงและคุณภาพระดับมาตรฐานภายในเวลา 3 ปี

แนวทางการดำเนินการ พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล การประสานครหลวงเร่งรัดดำเนินการ ขยายการให้บริการน้ำประปาให้ครอบคลุมประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ พื้นที่เมืองในภูมิภาค กระทรวงมหาดไทย (การประสานส่วนภูมิภาค/ท้องถิ่น) ดำเนินการสำรวจข้อมูลของเทศบาล จำนวน 128 แห่ง และพื้นที่เทศบาลอื่นที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้านการปรับปรุงแหล่งน้ำ ก่อสร้างแหล่งน้ำเพิ่มเติม การเจาะน้ำบาดาลและก่อสร้างระบบประปาที่เหมาะสมกับลักษณะกายภาพของเทศบาล พื้นที่ชนบท กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ร่วมกันสำรวจข้อมูลสภาพปัญหาและความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่ เป้าหมายชนบท 4,463 ตำบล เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการจัดหา/ปรับปรุงน้ำเพื่อการอุปโภค/บริโภคตาม ความเร่งด่วนของปัญหา ทั้งนี้ ให้การประสานส่วนภูมิภาค กรมชลประทาน และองค์กรส่วนท้องถิ่น ร่วมกันดำเนินการจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการเพื่อปรับปรุงขยายโครงข่ายระบบประปาใน พื้นที่เมืองหลักสำคัญ เช่น นครราชสีมา อุตรธานี หนองคาย ขอนแก่น เชียงใหม่ เป็นต้น แผนงาน/โครงการที่ควรพิจารณาดำเนินการในเบื้องต้น ประกอบด้วย โครงการปรับปรุงระบบประปาเทศบาล นครราชสีมา และโครงการเร่งรัดการจัดหาน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคด้วยระบบประปา

(2.2) จัดหาน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) ใน กิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เกษตร อุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และพื้นที่การพัฒนาตามนโยบายรัฐบาล

(2.2.1) พื้นที่เกษตร เป้าหมาย เพื่อก่อสร้าง/ปรับปรุงแหล่งเก็บ กักน้ำในพื้นที่ที่มีศักยภาพให้สามารถเก็บกักน้ำต้นทุนได้เพิ่มมากขึ้นจากปัจจุบันอีกไม่ต่ำกว่า 8,438 ล้าน ลบ.ม. ก่อสร้าง/ปรับปรุงโครงข่ายระบบส่งน้ำเพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทาน 4.7 ล้านไร่ ภายใน 20 ปี รวมถึงการพัฒนาแหล่งน้ำและระบบชลประทานในพื้นที่เกษตรกรรมสำคัญที่มีศักยภาพในการ ส่งออก แนวทางการดำเนินงาน กรมชลประทานพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนา แหล่งเก็บกักน้ำและโครงการพัฒนาระบบส่งน้ำที่ได้ศึกษาไว้แล้ว ภายใต้โครงการศึกษาเพื่อจัดทำ แผนหลักรองรับการพัฒนาแหล่งน้ำและปรับปรุงโครงการชลประทานสำหรับแผนฯ 9 ตามหลักเกณฑ์ การจัดลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความสอดคล้องและสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สภาพ ปัญหาความขาดแคลนน้ำและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต นอกจากนี้กรมชลประทานควรพิจารณา ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศที่มี ข้อจำกัดในการก่อสร้างแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ แผนงาน/โครงการที่ควรพิจารณาดำเนินการ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดใหญ่/กลาง 261 โครงการ และโครงการปรับปรุงระบบ ชลประทาน 1,617 โครงการ

(2.2.2) พื้นที่อุตสาหกรรมหลัก เป้าหมาย เพื่อดำเนินการแก้ไข ปัญหาความขาดแคลนน้ำในพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก แนวทางการดำเนินการ ในพื้นที่อุตสาหกรรม ชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) ระยะเร่งด่วน กรมชลประทานพิจารณาจัดสรรน้ำให้แก่การอุปโภค/ บริโภคและภาคอุตสาหกรรมจากแหล่งน้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันเพิ่มเติมอีก 34 ล้าน ลบ.ม./ปี จะทำให้

ปริมาณน้ำอุปโภค/บริโภคได้รับการจัดสรรเพิ่มขึ้นเป็น 195 ล้าน ลบ.ม./ปี ซึ่งจะสามารถรองรับปริมาณความต้องการใช้น้ำถึงประมาณปี 2549 ระยะยาว (1) กรมชลประทานปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบชลประทานเพื่อลดอัตราการสูญเสียในระบบจากร้อยละ 45 เป็นร้อยละ 30 และพัฒนาแหล่งน้ำดิบเพิ่มเติม/ปรับปรุงแหล่งน้ำเดิมให้สามารถเก็บกักน้ำได้มากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการในอนาคต รวมทั้งควรพิจารณาศึกษาหาทางเลือกและรูปแบบการลงทุนในการผันน้ำจากแหล่งน้ำที่มีศักยภาพในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณความต้องการใช้น้ำในระยะยาว โดยคำนึงถึงศักยภาพของแหล่งน้ำ ผลกระทบต่อการใช้น้ำในด้านอื่น ๆ และความคุ้มค่าในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (2) กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน กระทรวงอุตสาหกรรม และการประปาส่วนภูมิภาค ร่วมกันจัดทำแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของพื้นที่อุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก และพื้นที่อุตสาหกรรมสำคัญอื่น ๆ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป็นไปอย่างมีระบบสอดคล้องกับปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง พื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่เกษตร และจัดสรรน้ำให้ภาคอุตสาหกรรมและเกษตรที่สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่ พื้นที่อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการห้ามใช้น้ำบาดาล กระทรวงอุตสาหกรรมสำรวจข้อมูลโรงงานที่ได้รับผลกระทบจากการห้ามใช้น้ำบาดาลเพื่อจัดทำมาตรการช่วยเหลือด้านวิจัยและพัฒนาในด้านการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตเพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้น

(2.2.3) พื้นที่ท่องเที่ยว เป้าหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ แนวทางการดำเนินงาน กรมชลประทานและการประปาส่วนภูมิภาคควรร่วมกันสำรวจข้อมูลปริมาณความต้องการน้ำประปาสำหรับการอุปโภค/บริโภค และแนวโน้มความต้องการน้ำประปาเพื่อสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ 6 แห่ง ได้แก่ (1) ภูเก็ต-พังงา (2) เกาะสมุย และเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี (3) เกาะพีพีดอน และเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (4) เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง และเกาะช้าง จังหวัดตราด (5) ชะอำ และ (6) หัวหิน นอกจากนี้การประปาส่วนภูมิภาคควรศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหานี้ โดยอาจพิจารณาความเป็นไปได้ของการใช้ระบบ Reverse Osmosis (RO) ในการจัดทำน้ำประปาสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเกาะต่อไป

(2.2.4) พื้นที่การพัฒนาภายใต้นโยบายรัฐบาล เป้าหมาย เพื่อจัดเตรียมแผนงาน/โครงการพัฒนาแหล่งน้ำ และพัฒนาระบบประปาเพื่อรองรับการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดนครนายก แนวทางการดำเนินงาน กรมชลประทานและการประปาส่วนภูมิภาคร่วมกันสำรวจข้อมูลปริมาณความต้องการน้ำประปาสำหรับการอุปโภค/บริโภค และแนวโน้มความต้องการน้ำประปาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่จังหวัดนครนายกให้เป็นพื้นที่เมืองใหม่ตามนโยบายรัฐบาล

(2.3) ริเริ่มการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน และเพื่อให้สามารถถ่ายเททรัพยากรน้ำมาใช้ในพื้นที่ที่ขาดแคลน โดยมีเป้าหมาย เพื่อผันน้ำส่วนเกินจากลุ่มน้ำที่มีศักยภาพภายในประเทศ และจากแม่น้ำนานาชาติไปยัง

พื้นที่ที่มีความขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภคและพื้นที่ที่มีศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจแต่มีปัญหาความขาดแคลนน้ำ และพัฒนาลำน้ำที่มีศักยภาพในธรรมชาติให้เป็นโครงข่ายน้ำ (Water Grid) สำหรับผันน้ำไปยังพื้นที่ต่าง ๆ รวมทั้งการก่อสร้างคลอง/แม่น้ำสายใหม่ ในลักษณะ Multi Purpose สำหรับใช้ในการระบายน้ำในฤดูฝน กักเก็บน้ำในฤดูแล้ง และการคมนาคมขนส่ง **แนวทางการดำเนินการ** (1) กรมชลประทานพิจารณาดำเนินการโครงการแก่งเสือเต้นเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำในพื้นที่ตอนล่างของกลุ่มน้ำยม และศึกษาความเหมาะสมในรายละเอียดของการเชื่อมโยงระหว่างลำน้ำให้เป็นโครงข่ายลำน้ำ (Water Grid) ตามธรรมชาติ (2) กรมทรัพยากรน้ำ ดำเนินการศึกษาทบทวนความเหมาะสมของการผันน้ำระหว่างกลุ่มน้ำภายนอกประเทศ และแนวทางการผลักดันโครงการสำคัญให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยพิจารณาความเหมาะสมทั้งในเชิงกายภาพ ปริมาณน้ำและศักยภาพของพื้นที่ ความเหมาะสมด้านเทคนิคของการผันน้ำระหว่างระบบคลองเปิดและระบบท่อ รูปแบบการลงทุนโครงการ การบำรุงรักษาและการบริหารจัดการภายหลังจากการก่อสร้างแล้วเสร็จ

ความเห็นคณะกรรมการฯ (19 มกราคม 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ สศช. แล้วให้ความเห็นชอบกับข้อเสนอแนวทางการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้มีเอกภาพ และการจัดหาน้ำเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยการเร่งรัดการพัฒนาระบบประปาทั้งในเขตเมืองและชนบท จัดหาน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (Productivity) ในกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เกษตร อุตสาหกรรม แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ พื้นที่การพัฒนาด้านนโยบายรัฐบาล รวมถึงริเริ่มการผันน้ำระหว่างกลุ่มน้ำภายในและภายนอกประเทศ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน โดยมีข้อมีเสนอแนะและข้อสังเกตดังนี้

(1) การวางแผนและแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรน้ำของประเทศ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีเอกภาพในการบริหารจัดการ (Single Command) โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งในอนาคต

(2) เนื่องจากน้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและมีข้อจำกัดด้านอุปทาน (Supply Side) ดังนั้น ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ จึงเห็นควรให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านอุปสงค์ (Demand Side Management) ทั้งในระดับครัวเรือนและภาคเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว และควรมีแนวทางดำเนินการที่ชัดเจนที่จะส่งเสริมการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างจริงจัง เช่น การใช้เทคโนโลยีการผลิตที่สามารถลดปริมาณการใช้น้ำ การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ (Re-used) และการใช้น้ำแบบหมุนเวียน (Recycle) เป็นต้น ตลอดจนมีการทบทวนนโยบายราคา (Pricing Policy) ให้มีความชัดเจน เพื่อให้มีการใช้น้ำอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ

(3) การดำเนินการในด้านอุปทาน (Supply Side) เห็นควรพิจารณาแนวทางการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กระดับชุมชนและครัวเรือน รวมทั้งการบริหารจัดการน้ำเป็นโครงข่าย (Water Grid) เพื่อให้มีการถ่ายเทหรือกระจายน้ำได้อย่างสอดคล้อง สมดุล และทั่วถึง

(4) ปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern Seaboard) มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น และจะเป็นข้อจำกัดสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในระยะยาว ดังนั้น การแก้ไขปัญหานี้จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในลักษณะบูรณาการโดยการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรน้ำ และประสานการดำเนินการอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ยังควรเตรียมการวางแผนเพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ที่มีศักยภาพ เพื่อรองรับการขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรมของประเทศในอนาคตด้วย

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. รับข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

1.3 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของไทย (Cluster Activation)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของไทย (Cluster Activation) ให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาเพื่อขอรับข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในภาพรวม และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อประสานงานและผลักดันในระดับนโยบาย

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) มติคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.) ในการประชุมครั้งที่ 1/2547 เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2547 มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบวางแผนและระบบการทำงานเพื่อพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในภาพรวม โดยกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นเจ้าภาพในการสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในระดับปฏิบัติ และให้ผู้แทนเข้าร่วมทำงานกับภาคเอกชนในสาขาต่างๆ ซึ่ง สศช. ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในภาพรวม (Roadmap for Cluster Development) ระยะ 4 ปี (2547-2550) ต่อ กพข. พิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว

2) ข้อเสนอแนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ

(1) แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในภาพรวม (Roadmap for Cluster Development) ระยะ 4 ปี (2547-2550) เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถผลักดันการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

(1.1) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในภาพรวม (Cluster Development Strategy/Policy Framework) ได้แก่ การจัดทำ Cluster Mapping ซึ่งประกอบด้วย การจัดทำกรอบการประเมินระดับการพัฒนาและศักยภาพของ Cluster และการสำรวจ Cluster ในประเทศตามกรอบที่กำหนด เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์/กรอบนโยบายการพัฒนา Cluster ที่สอดคล้องกับระดับพัฒนาการและศักยภาพของแต่ละ Cluster และการปรับปรุงยุทธศาสตร์การพัฒนา Cluster ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ สำหรับการผลักดันในระยะที่ 2 (2549-2550) ซึ่งจะส่งผลให้มีกรอบในการประเมินศักยภาพของ Cluster มีแผนที่ Cluster รายจังหวัดทั่วประเทศ มียุทธศาสตร์การพัฒนา Cluster ที่เหมาะสมกับพัฒนาการและศักยภาพของ Cluster นั้น ๆ และมีการปรับปรุงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาในระยะที่ 2 (2549-2550)

(1.2) ผลักดันการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ (Cluster Activation) โดย สศช. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รับผิดชอบดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการราย Cluster สำหรับ Cluster ที่มีศักยภาพอื่นๆ, สนับสนุน/เร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการของ Niche Clusters ที่มีแผนยุทธศาสตร์โดยรวมแล้ว เช่น ยานยนต์ แฟชั่น ทองเที่ยว, สนับสนุนเชิงนโยบายและงบประมาณสำหรับการพัฒนา Cluster ที่เกิดขึ้นแล้วตามแผนงาน/โครงการ, สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่มีประสบการณ์พัฒนา Cluster และหน่วยงานในต่างประเทศ โดยกำหนดเจ้าภาพการพัฒนาในแต่ละ Cluster และสร้างระบบการทำงานร่วมกันที่ชัดเจน และจัดทำโครงการ Cluster Road Show ใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศ เพื่อสร้างกลไกความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการจับคู่ (Match Making) ระหว่างผู้ประกอบการหลักใน Cluster และหน่วยงานที่จะทำหน้าที่เป็น Facilitator ซึ่งในเบื้องต้นจะดำเนินการใน Cluster 4 กลุ่มที่ภาคเอกชนมีความพร้อมก่อน ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วน สิ่งทอ (ไหม) แฟชั่นและสิ่งทอ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

(1.3) การสร้างความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster Awareness Programme) ได้แก่ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายและจัดทำเอกสารในการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย/หน่วยงานด้านเทคนิค และกลุ่มภาคเอกชน/ประชาชนทั่วไป ดำเนินการประชาสัมพันธ์ในวงกว้าง ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ เพื่อให้ทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน และเห็นประโยชน์ของการพัฒนาอุตสาหกรรมตามแนวทาง Cluster

(1.4) การติดตามและประเมินผลการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ (Cluster Development Monitoring & Evaluation) โดย สศช. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย จัดทำระบบและดัชนีชี้วัดมิติด้านการพัฒนาศักยภาพและกลไกการดำเนินงานผลักดันการพัฒนา Cluster เพื่อการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนา Cluster ทั้งมิติด้านการพัฒนาศักยภาพ และกลไกการดำเนินงานผลักดัน เพื่อให้มีระบบและดัชนีชี้วัดสำหรับการติดตามและประเมินผลการพัฒนา Cluster ที่เหมาะสม มีการปรับปรุงระบบการทำงานและสามารถวางแผนการพัฒนา Cluster ในระยะต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการประสานงานและผลักดันในระดับนโยบายในเบื้องต้น เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจในระดับปฏิบัติ (Cluster Activation) มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมดำเนินการอย่างเป็นบูรณาการ สศช. จะดำเนินการดังนี้

(2.1) การสร้างเครือข่ายในลักษณะของการจัดทำ MOU (Memorandum of Understanding) ร่วมกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานงบประมาณ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อสร้างแนวร่วมในการดำเนินงานสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามมติคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.) ในการประชุมครั้งที่ 1/2547

(2.2) การจัดทำโครงการ Cluster Road Show 4 ภูมิภาค เพื่อให้มีเจ้าภาพการพัฒนาในรายเครือข่ายวิสาหกิจในระยะยาวโดย สศช. จะจัดให้มีการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถาบันที่เกี่ยวข้องในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อจุดประกายและเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการ ในท้องถิ่นที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ กับหน่วยงานที่จะดำเนินการผลักดันหรือทำหน้าที่เป็น Facilitator ในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นรูปธรรม การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยให้เกิดเจ้าภาพการดำเนินงานผลักดันเครือข่ายวิสาหกิจอย่างจริงจัง โดยมีกลไกประสานความร่วมมือที่ชัดเจนระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(2.3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับประเทศ โดยการเข้าเป็นสมาชิกกับ MIT Media Lab เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายและพัฒนาบุคลากรของประเทศไทยให้สามารถเข้าถึงนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านการศึกษาวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีในระดับก้าวหน้า

ความเห็นคณะกรรมการฯ (19 เมษายน 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเรื่องแนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของไทย (Cluster Activation) แล้ว เห็นควรสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของไทย ให้สอดคล้องกับหลักการที่คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันเห็นชอบไว้แล้ว และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

(1) เนื่องจากการทำคลัสเตอร์ให้เกิดผลสำเร็จ จำเป็นต้องมีการประสานและร่วมงานจากหลายหน่วยงาน ภาครัฐควรจัดให้มีหน่วยงานเจ้าภาพ และหาวิธีการดำเนินการเพื่อสนับสนุน ผลักดันให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างการยอมรับและเกิดการรวมตัวกันของภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีบทบาทนำในการพัฒนาคลัสเตอร์ให้มีความมั่นคงและต่อเนื่องในระยะยาว เพื่อความมีประสิทธิภาพสามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้

(2) การผลักดันการพัฒนาคลัสเตอร์ในระยะเริ่มต้นไม่ควรดำเนินการหลายคลัสเตอร์พร้อมกัน แต่ควรดำเนินการในลักษณะโครงการนำร่อง (Pilot Project) โดยเลือกเฉพาะคลัสเตอร์ที่มีความสำคัญเพียง 2 หรือ 3 คลัสเตอร์ที่มีความพร้อมและสามารถทำได้ทันทีเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความสนใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ เพื่อให้อุตสาหกรรมไทยสามารถแข่งขันได้ในระยะยาว

(3) ผู้ประสานงานด้านคลัสเตอร์หรือ CDA (Cluster Development Agent) ควรมาจากภาคเอกชนซึ่งจะมีมุมมองที่ดีทางด้านการตลาด เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงานให้เกิดความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างคลัสเตอร์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการตลาด ปัจจัยการผลิต ฯลฯ กับสถาบันการศึกษาที่จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้ การวิจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้อุตสาหกรรมนั้นเข้มแข็ง

(4) การเป็นสมาชิกกับ Media Lab ของ MIT เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายและพัฒนาบุคลากรการวิจัยทางด้านนี้ให้สามารถทำการวิจัยโดยประหยัดต้นทุน จึงเห็นควรผลักดันให้มีบุคลากรของไทยจากมหาวิทยาลัยในแต่ละภูมิภาคที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตั้งของอุตสาหกรรมนั้น ๆ เข้าร่วมในการศึกษาวิจัยเพราะจะมีความเข้าใจสภาพปัญหาที่แท้จริงและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ภาครัฐควรมีบทบาทที่สำคัญด้านต่าง ๆ ดังนี้

(5.1) ควรให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ ตั้งแต่เรื่องของการขนส่งสินค้าในแต่ละขั้นตอนไปจนถึงการตลาดเพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิต ประหยัดเวลา และสนับสนุนการรักษาคุณภาพของสินค้าโดยมีกลไกในการกำหนดมาตรฐานสินค้า พร้อมทั้งให้การรับรองคุณภาพของสินค้าเพื่อทำให้คลัสเตอร์มีความมั่นคง สามารถรักษาลูกค้าและขยายฐานการตลาดในระดับที่สูงขึ้น

(5.2) ส่งเสริมและให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ต่ออุตสาหกรรมหรือคลัสเตอร์นั้น ๆ โดยผลักดันให้สถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการศึกษาวิจัย เพื่อช่วยสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาคลัสเตอร์ของพื้นที่นั้น ๆ ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. รับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป

1.4 (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เสนอพิจารณา ครั้งที่ 1

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาเพื่อขอรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดวาระแห่งชาติไว้ 4 เรื่อง ได้แก่ การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การแก้ปัญหาความยากจน ทนทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อปูพื้นฐานคนไทยและสังคมไทยไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge - Based Society) โดย สศช. ได้ยกร่าง “กรอบแนวคิดการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” เสนอคณะกรรมการฯ พิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 ทั้งนี้ ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นายทองพิทยะ) ได้ลงนามคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2546 มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี และผลักดันการนำยุทธศาสตร์แปลงสู่การปฏิบัติภายใต้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ อย่างเป็นบูรณาการรวมทั้งพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล

2) (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : บทนำ

(1) หลักการและเหตุผล วาระแห่งชาติเรื่องทุนทางสังคมเกิดขึ้นจากความตระหนักถึงคุณค่าของทุนทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทยซึ่งถือเป็นทุนสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองการปกครองของประเทศมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางเศรษฐกิจมีข้อจำกัด การบรรเทา แก้ไขปัญหา และฟื้นฟูให้คนไทยและสังคมไทยกลับมาดำรงสถานะเดิมได้จำเป็นต้องอาศัยทุนทางสังคมช่วยสนับสนุน การนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาพัฒนาและใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมจะช่วยพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลและยั่งยืน

(2) กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ที่ได้ดำเนินงานไปแล้ว ได้แก่ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการระดมความคิดจากทุกภาคส่วนใน 5 ภูมิภาคๆ ละ 50 คน ณ จังหวัดระยอง พระนครศรีอยุธยา เชียงใหม่ ขอนแก่นและสงขลา การนำเสนอ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมฯ ต่อคณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคม และการจัดสัมมนาระดับชาติเพื่อนำข้อคิดเห็นมาปรับปรุงพัฒนา (ร่าง) “ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมฯ” ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด สำหรับกระบวนการที่จะดำเนินการต่อไป ได้แก่ การนำข้อคิดเห็นของ กก.สศช. มาปรับปรุง (ร่าง) “ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมฯ” ให้มีความสมบูรณ์และนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป ขณะเดียวกันจะมีการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเฉพาะเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วน นอกจากนี้จะมีการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมสู่การปฏิบัติ โดยประสานกับภาคีต่างๆ อย่างเป็นเครือข่ายด้วย

ส่วนที่ 2 : กรอบแนวคิดการพัฒนาทุนทางสังคม

(1) ความหมายและองค์ประกอบ ทุนทางสังคมเกิดจากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ โดยคำนึงถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ ความเป็นอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย ความเป็นธรรมในสังคมและประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีองค์ประกอบเกื้อหนุน 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนที่เป็นสถาบัน และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

(2) หลักการสำคัญในการพัฒนาทุนทางสังคม ต้องคำนึงถึงความเชื่อมโยง โดยให้ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยหลัก (Central Concept) ในการสนับสนุนวาระแห่งชาติอื่นๆ ความหลากหลายและยืดหยุ่น โดยพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพโครงสร้างสังคม วัฒนธรรมและฐานทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละพื้นที่และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง การพัฒนาอย่างสมดุลและครบวงจร และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ส่วนที่ 3 : (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(1) การประเมินสถานการณ์และแนวโน้มพบว่า (1) ทุนมนุษย์ ขาดจิตสำนึกสาธารณะและมีค่านิยมที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนา ปีการศึกษาโดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำ ผลผลิตภาพแรงงานต่ำ (2) ทุนทางสถาบัน ครอบครัวย่อมน้อยลง มีการหย่าร้างมากขึ้น ผู้นำทางศาสนาที่มีคุณภาพมีไม่เพียงพอ ระบบการศึกษาไม่สร้างคนที่ดีเป็นทำเป็นและมีจิตสำนึกสาธารณะ องค์กรพัฒนาภาคเอกชนลดบทบาทลงเนื่องจากขาดงบประมาณและไม่ได้รับการยอมรับจากรัฐบาล ธุรกิจเพื่อสังคมยังมีไม่มาก และสื่อคำนึงผลประโยชน์ทางธุรกิจเป็นหลัก (3) ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ขาดการจัดการความรู้และไม่มีการดึงความรู้จากตัวคนออกมาเป็นระบบที่เข้าถึงได้ ขาดการต่อยอดและพัฒนาเชื่อมโยงกับการสร้างรายได้และคุณภาพชีวิต ทั้งนี้ แนวโน้มและปัจจัยที่เป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามที่มีผลต่อการพัฒนาทุนทางสังคม ได้แก่ การเปิดการค้าเสรี การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และสังคมเมือง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม

(2) วิสัยทัศน์ คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเองได้และพึ่งพาสังคมไทยมีคุณภาพ มีภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีความสมานฉันท์เอื้ออาทรต่อกันและสันติสุข

(3) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เกิดความยั่งยืน และเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในทุกภาคส่วนของสังคม

(4) เป้าหมาย ประกอบด้วย (1) ทุนมนุษย์ คนไทยทุกคนมีจิตสำนึกสาธารณะและพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม จัดหาผู้มีความสามารถและทักษะ (Talent & Skill Mapping) สำหรับเป็นฐานในการพัฒนาทุนมนุษย์ (2) ทุนทางสถาบัน สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ สถาบันศาสนามีกิจกรรมพัฒนาจิตใจคนและพัฒนาสังคม สถาบันการศึกษามีคุณภาพและเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคน หน่วยงานภาครัฐมีกระบวนการและกระบวนการ

ทำงานที่เกื้อหนุนการพัฒนาทุนทางสังคม มีชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น มีเครือข่ายธุรกิจเอกชนเพื่อสังคมมากขึ้นในทุกสาขา และสื่อของรัฐมีสาระสร้างสรรค์เพื่อสังคมเกินกว่าร้อยละ 50 (3) ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีการรักษา พื้นฟู ต่อยอดทุนทางภูมิปัญญาให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตไทย

(5) ยุทธศาสตร์การพัฒนา ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : การสนับสนุนให้เกิดกระบวนการทุนทางสังคมอย่างกว้างขวางในทุกพื้นที่ ทุกองค์กรและทุกเรื่อง โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ กระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำประสานองค์กร/เครือข่ายในทุกระดับ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมและค้นหาแบบอย่างที่ดี ยุทธศาสตร์ที่ 2 : การเสริมสร้างพลังและคุณค่าทุนทางสังคม โดยทุนมนุษย์ ทุนทางสถาบัน และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 3 : การจัดการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทุนทางสังคม โดยสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่จัดการองค์ความรู้ ขยายผลและต่อยอดสู่พื้นที่อื่น ยุทธศาสตร์ที่ 4 : การสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุนทางสังคม โดยศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา กำหนดมาตรการทางภาษี กฎหมายและสังคม เพื่อป้องกันและขจัดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ในรูปแบบที่เหมาะสม ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การพัฒนากลไกติดตามประเมินผล โดยพัฒนาระบบติดตามประเมินผลทั้งตัวชี้วัด ฐานข้อมูลและการเผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมทั้งจัดทำแผนที่ทุนทางสังคม ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เชื่อมต่อกันทั้งประเทศ

(6) แนวทางการแปลงสู่การปฏิบัติ

(6.1) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย การมีผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณภาพและทำงานอย่างจริงจัง การสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นทั่วไป การมีแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายและเชื่อมต่อกับภาคการเมืองทุกระดับ และการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวย รวมทั้งการสร้างเครือข่ายสื่อมวลชนในการขับเคลื่อนอย่างกว้างขวางจริงจัง

(6.2) แนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย การเลือกเรื่องสำคัญๆ ที่จะดำเนินการในระดับชาติ การยึดหลักพื้นที่ หน้าที่ และการมีส่วนร่วม (AFP) การดำเนินงานในลักษณะพื้นที่นำร่อง/โครงการนำร่อง การให้ความสำคัญกับการวิจัยและการสื่อสารต่อสาธารณะ และการมีกลไกสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

(6.3) บทบาทของภาคีต่างๆ 1) ชุมชนและประชาชน เป็นแกนนำในกระบวนการดำเนินงาน 2) รัฐบาลและภาคการเมือง กำหนดให้ทุนทางสังคมเป็นวาระแห่งชาติ โดยมีมาตรการ/กลไกสนับสนุนอย่างจริงจัง 3) หน่วยงานภาครัฐ โดยส่วนกลาง ให้มีคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมระดับชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน สศช. เป็นสำนักเลขานุการ และกระทรวงหลักที่เกี่ยวข้องนำยุทธศาสตร์ไปใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของกระทรวง ระดับพื้นที่ใช้กลไกผู้ว่า CEO สนับสนุนการดำเนินงาน 4) ภาคเอกชน ขับเคลื่อนการพัฒนาทุนทางสังคมตามความถนัดและความสนใจ 5) สื่อมวลชน ร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง

ความเห็นคณะกรรมการฯ (31 พฤษภาคม 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณา (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว ให้ความเห็นชอบและมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

(1) ควรมีแผนปฏิบัติการการพัฒนาทุนทางสังคมทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่อย่างบูรณาการ มียุทธศาสตร์ที่เป็นพลวัตรเชื่อมโยงกับมิติอื่น ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับ มีแนวทางการแปลงแผนสู่การปฏิบัติให้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ภาคีต่าง ๆ สามารถนำไปเป็นกรอบในการกำหนดแผนปฏิบัติได้อย่างแท้จริง รวมทั้งให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

(2) ทุนมนุษย์มีความสำคัญและเป็นรากฐานในการพัฒนาด้านต่าง ๆ จึงควรให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน และในยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างพลังและคุณค่าทางสังคมในส่วนของทุนมนุษย์ นอกจากมิติด้านการศึกษาแล้ว ควรเพิ่มมิติด้านสุขภาพและสาธารณสุขด้วย

(3) ควรพัฒนาตัวชี้วัดและการติดตามประเมินผลของทุนทางสังคมควบคู่ไปกับทุนทางเศรษฐกิจที่ทำอยู่แล้ว โดยเฉพาะตัวชี้วัดเชิงปริมาณควรกำหนดให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างเศรษฐกิจและสังคม

(4) ควรปลูกฝังจิตสำนึกและเสริมสร้างค่านิยมที่เป็นแกนหลักของสังคมไทยให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎระเบียบ กฎหมายอย่างเคร่งครัด เช่น การควบคุมไม่ให้มีการใช้ศาสนามาแสวงหาผลประโยชน์ ขณะเดียวกันจะต้องใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อควบคุม/ขจัดค่านิยมที่ไม่ดีและสร้างค่านิยมใหม่ที่ดี

(5) ต้องปฏิรูประบบความคิดและความเชื่อของคนในสังคมให้ได้ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุผล ขณะเดียวกันต้องสร้างความเป็นผู้นำให้กับผู้นำในทุกระดับ โดยเฉพาะสถาบันการเมืองทั้งระดับชาติและท้องถิ่นเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) ต่อสาธารณชน

(6) การปรับเปลี่ยนระบบความคิดจะต้องใช้สื่อเป็นเครื่องมือและอาจต้องมีกองทุนสนับสนุนการทำงานของสื่อ

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. รับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการ และเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงการคลัง

(1) เห็นด้วยในหลักการของ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ยุทธศาสตร์มีความครอบคลุมอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะเป็นการจัดให้ทุนทาง

สังคมเป็นระบบมากขึ้นใหม่ รวมทั้งจะเป็นการเสริมสร้างทุนทางสังคมให้แข็งแกร่งและมั่นคง ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาของประเทศเป็นไปอย่างมั่นคงและมีเสถียรภาพ และจะช่วยในการเสริมสร้างประสิทธิภาพทางการแข่งขันมากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาทุนทางสังคมจะทำให้ประชาชนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

(2) อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันกระทรวงการคลังได้มีการจัดเก็บภาษีที่เป็นการป้องกันและจัดปัจจัยเสี่ยงในการพัฒนาทุนทางสังคมบ้างแล้ว เช่น ภาษีสรรพสามิตสุรา ภาษีสรรพสามิตยาสูบ ภาษีสรรพสามิตในทอล์กและดีส์โก้เคค ภาษีสรรพสามิตสถานอาบน้ำและอาบอบนวด และภาษีสรรพสามิตสารทำลายชั้นบรรยากาศโอโซน

(3) สำหรับการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในส่วนของการกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นมาตรการสนับสนุนการพัฒนาทุนทางสังคมและผ่านความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างพิจารณาข้อกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่สำคัญ เช่น (1) บุคคลธรรมดาและบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสามารถนำเงินที่บริจาคให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ (2) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสามารถนำค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานให้แก่สมาชิกองค์กรชุมชนมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ (3) ผู้ที่เลี้ยงดูบุตรพิการสามารถหักค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีได้ (4) ผู้ที่บริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสสามารถนำจำนวนเงินบริจาคมหักค่าลดหย่อนได้

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

(1) เห็นชอบในหลักการโดยรวมของยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 5 ประเด็น ตามที่ สศช. เสนอ เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้มีคุณภาพ คุณธรรม มีจิตสำนึกสาธารณะและพฤติกรรมเพื่อส่วนรวม พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของไทยให้เกิดความยั่งยืน และเสริมสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในทุกภาคส่วนของสังคม

(2) สืบเนื่องในสังคมโลกปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตจะให้ความสำคัญและมุ่งเน้นในการพัฒนาองค์ความรู้ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและ/หรือยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้น ภายใต้ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ควรจะเน้นบทบาทหรือเพิ่มสาระสำคัญในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นกลไกสำคัญสำหรับการพัฒนาทุนทางสังคมและใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมในการพัฒนาประเทศด้วยเช่นกัน

(3) อย่างไรก็ตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมฯ ตามที่เสนอนั้น นับว่าสอดคล้องกับทิศทางและนโยบายรัฐบาลที่จะพัฒนาสังคมไทยให้มีคุณภาพที่ดี พึ่งพาตนเองได้และพึ่งพาซึ่งกันและกันภายใต้ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่มีความสามัคคีสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ดังนั้น ปัจจัยแห่งความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการควบคู่กับการเรียนรู้เพื่อยกระดับสังคมไทยก้าวไปสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society)

(4) และเพื่อให้การนำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในการนี้ จึงเห็นชอบในหลักการที่จะกำหนดให้มีกลไกการดำเนินงานระดับนโยบายและระดับปฏิบัติทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคตลอดทั้งประสานงานกับทุกภาคส่วนอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เห็นควรสนับสนุนและเร่งรัดให้นำแนวทางดังกล่าวไปดำเนินการให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ โดยเร็ว อย่างไรก็ตาม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาทุนทางสังคม โดยให้มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

(1) การพัฒนาทุนทางสังคมที่มีรากฐานมาจากกระบวนการร่วมคิดร่วมทำผ่านเครือข่ายภาคประชาชนและองค์กรชุมชนนั้น ควรเน้นและขยายขอบเขตการพัฒนาทุนมนุษย์ให้ครอบคลุมถึงการสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในการฟื้นคืนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านเครือข่ายอาสาสมัครทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่กันไปด้วย

(2) กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการแก้ไขปัญหาความยากจนที่มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาทุนทางสังคมในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้ให้ความสำคัญกับการสว่น อนุรักษ์ และการฟื้นฟูบูรณะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก จึงมีผลทำให้ทุนที่เป็นสถาบัน ทุนมนุษย์และทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของไทยมีความอ่อนแอลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการรวมตัวของประชาชนในหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งเป็นเครือข่ายหรือเป็นองค์กรชุมชนต่างๆ เข้ามาดำเนินการในเรื่องของการฟื้นคืนธรรมชาติ การสว่นและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมนุษย์ (แหล่งศิลปกรรม วัฒนธรรม โบราณคดี เมืองและชุมชน) มากยิ่งขึ้น และการรวมพลังทางสังคมดังกล่าวนี้จะเป็นเครื่องมืออันสำคัญที่ควรเร่งรัดพัฒนาและให้การสนับสนุนโดยด่วน เพื่อให้เกิดการต่อยอดขององค์ความรู้กับการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3) ในการผลักดัน (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เป็นนโยบายระดับชาติภายใต้ความรับผิดชอบของแต่ละกระทรวงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัตินั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงบประมาณควรให้การสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมในการณรงค์เพื่อสร้างความเข้าใจในทุกๆ ระดับอย่างบูรณาการผ่านสื่อต่างๆ และวางระบบการติดตามผลเพื่อประเมินความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักการของพื้นที่ การกิจและการมีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนากลไกในการบริหารจัดการของแต่ละกระทรวงเพื่อให้แผนปฏิบัติการที่จะจัดทำขึ้นนี้มียุทธศาสตร์ที่มีความยืดหยุ่น มีพลวัตรสูง และสามารถเชื่อมโยงกับมิติของการพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

กระทรวงมหาดไทย

เห็นด้วยกับหลักการ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครองของประเทศ โดยการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่มาพัฒนาและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

ในการนี้ กระทรวงมหาดไทย ขอเรียนว่าได้มีการดำเนินการพัฒนาทุนทางสังคมมาอย่างต่อเนื่องทั้งการพัฒนาทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม และทุนทางภูมิปัญญา ภายใต้การดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งความสามารถ การจัดเวทีประชาคม การพัฒนาผู้นำชุมชนและองค์กรเครือข่าย นอกจากนี้ในการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ด้านการพัฒนาชุมชนและส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ก็ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดในเรื่องชุมชนที่มีความสามารถในการบริหารจัดการแก้ไขปัญหาโดยชุมชนตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาความเจริญก้าวหน้า การพึ่งตนเองและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมด้วย

กระทรวงแรงงาน

ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความครอบคลุมในทุกมิติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และมีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เห็นด้วยในหลักการตาม (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากยุทธศาสตร์ดังกล่าว มีองค์ประกอบครอบคลุมปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างมีระบบโดยไม่บั่นทอนทรัพยากรที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นต่อ ๆ ไป อันจะส่งผลให้สังคมมีคุณภาพ เป็นธรรม และสมดุล โดยกระทรวงฯ มีความเห็นเพิ่มเติมประกอบยุทธศาสตร์รวม 2 ประเด็นคือ

(1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสังคมและคุณค่าให้ทุนทางสังคม ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ เพื่อให้คนเหล่านี้สามารถเป็นทุนมนุษย์และไม่เป็นภาระของสังคม

(2) ยุทธศาสตร์การสร้างภูมิคุ้มกันให้ทุนทางสังคม ควรสนับสนุนให้ครอบครัวในฐานะเป็นภูมิคุ้มกันด่านแรกให้กับทุนมนุษย์ได้ตระหนักและมีความพร้อมที่จะเป็นผู้รับผิดชอบต่อสมาชิกในการสร้างจิตใจความเป็นอาสาสมัครต่อสาธารณะ และความสามารถในการจัดการกับความเสี่ยงทางสังคม

กระทรวงพาณิชย์

เห็นชอบตาม (ร่าง) ยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยหากทุนทางสังคมมีความเข้มแข็งแล้วจะสามารถเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ทั้งของประชาชนและเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ในส่วนภารกิจของกระทรวงพาณิชย์นั้น สามารถสนับสนุนแนวคิดของ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ดังกล่าว เนื่องจากทุนทางสังคมที่ได้รับการพัฒนาแล้วจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้ นอกจากนี้ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ดังกล่าวยังได้กำหนดภารกิจและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้ ควรดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและจะสามารถบูรณาการร่วมกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงพาณิชย์ได้ต่อไป

กระทรวงยุติธรรม

นับเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เนื่องจากปัจจัยสำคัญที่เป็นสิ่งพิสูจน์ให้เห็นได้ในระดับสากลถึงความสำเร็จในการพัฒนาของประเทศต่างๆ จนนำไปสู่การเป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ ผู้นำทางด้านวัฒนธรรม ผู้นำทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้นำทางด้านนวัตกรรม วิชาการและวิทยาการสมัยใหม่ ล้วนเกิดความเข้มแข็งและความพร้อมของทรัพยากรบุคคล ภายใต้การปรับตัวและสร้างสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผนวกเข้ากับรากเหง้า วัฒนธรรม ภูมิปัญญา องค์ความรู้ และคุณค่าทางประวัติศาสตร์ที่ล้วนเป็นต้นทุนทางสังคม โดยมีการต่อยอดและพัฒนาปรับปรุงจากรุ่นแล้วรุ่นเล่าอย่างไม่ขาดสาย ดังนั้น การจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมดังกล่าว จึงเป็นการสร้างความพร้อมของสังคมไทยให้มีความเข้มแข็งเพื่อสามารถดำรงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างยั่งยืน เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวมีความครอบคลุมและสมบูรณ์ในมิติต่างๆ ยิ่งขึ้น กระทรวงฯ จึงมีข้อเสนอเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

ส่วนที่ 1 (หลักการและเหตุผล) และ 2 (ความหมายและองค์ประกอบ) ดูเหมือนจะได้กำหนดความหมายของคำว่าทุนทางสังคมไว้ แต่ในความเป็นจริงแล้วมิได้กำหนดความหมายในลักษณะความถี่รวบยอดไว้อย่างชัดเจน แต่ได้กล่าวถึงความสำคัญของทุนทางสังคมและความหมายในลักษณะการจัดกระจายทำให้ผู้อ่านต้องตีความและสรุปความคิดรวบยอดด้วยตนเอง จึงควรกำหนดความหมายและขอบเขตของทุนทางสังคมให้มีความชัดเจน

ส่วนที่ 3 การประเมินสถานการณ์และแนวโน้ม

ก. การประเมินสถานการณ์ด้านทุนมนุษย์เห็นควรนำเสนอเพิ่มเติมเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพและสถานการณ์เกี่ยวกับการควบคุมและฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ดังนี้

“ประชาชนยังประสบกับปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และปัญหาการล่องละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความมั่นคงแข็งแรงให้กับสังคมไทย และในขณะเดียวกันเมื่อผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว จำเป็นที่สังคมและภาครัฐจะต้องแบกรับภาระในการแก้ไขและฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคม”

ข. เนื่องจากในการประเมินสถานการณ์การพัฒนาทุนทางสังคมในส่วนของทุนที่เป็นสถาบัน (หน้า 9) ยังขาดการนำเสนอในส่วนที่เป็นสถาบันสำคัญอีก 3 สถาบัน คือ สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัวและสถาบันชุมชน ซึ่งทั้ง 3 สถาบันดังกล่าวเป็นปัจจัยส่งเสริมและผลักดันที่สำคัญในการพัฒนาทุนทางสังคมไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่ทั้งนี้ได้นำเสนอไว้เฉพาะในส่วนของการกำหนดแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เท่านั้น ทำให้ขาดเนื้อหาที่เชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์กับรายละเอียดของยุทธศาสตร์ จึงควรเพิ่มการประเมินสถานการณ์ของสถาบันทั้ง 3 สถาบันนี้ด้วย โดยมีสภาพการณ์ที่ควรพิจารณา ดังนี้

(1) **สถาบันการศึกษา** เป็นสถาบันที่มีความสำคัญในการสร้างความรู้และภูมิปัญญาให้กับประชาชนทั้งในระบบและนอกระบบ ที่จะนำไปสู่ความมีคุณภาพของทุนมนุษย์ แต่กลับปรากฏว่าสถาบันการศึกษายังมีข้อจำกัดอีกมากทั้งในด้านคุณภาพของบุคลากร มาตรฐานในการจัดการศึกษาและพัฒนาทุนมนุษย์ อีกทั้งขาดการวางแผนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก เป็นต้น

(2) **สถาบันครอบครัว** เป็นหน่วยสังคมหน่วยแรกที่จะสร้างคุณภาพทั้งทางสติปัญญา ร่างกายและจิตใจให้กับทุนมนุษย์ แต่ปัจจุบันสถาบันครอบครัวต้องประสบแรงกดดันรอบด้านจนส่งผลให้มีความอ่อนแอลงมาก ทำให้มีข้อจำกัดในการสร้างคุณภาพของสมาชิกในครอบครัว

(3) **สถาบันชุมชน** เป็นหน่วยสังคมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น มีโครงสร้างองค์ประกอบวัฒนธรรม ประเพณี และบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ถือเป็นฐานรากที่สำคัญในการสร้างคุณภาพให้กับทรัพยากรบุคคลในสังคม แต่จากสภาพการณ์ในสังคมที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรง การบริโภคนิยมได้เข้ามามีอิทธิพลสำคัญในการดำรงอยู่ของชุมชน โดยขาดกระบวนการคัดกรองและเลือกสรรอย่างเหมาะสม ได้ส่งผลให้สถาบันชุมชนต้องประสบปัญหาความอ่อนแอเช่นเดียวกับสถาบันครอบครัวทำให้มีข้อจำกัดในการสร้างคุณภาพให้กับสมาชิกในชุมชน

ค. การประเมินสถานการณ์ธุรกิจเอกชนนำเสนอเฉพาะเชิงบวก ในขณะที่การดำเนินงานของภาคธุรกิจบางส่วนยังขาดการคำนึงถึงความสงบสุขของสังคม โดยส่วนรวม มีไม่น้อยที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน มีการหลีกเลี่ยงกฎหมายของรัฐ จนทำลายความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ซึ่งเป็นการทำลายทุนทางสังคมนั่นเอง ดังนั้น จึงควรนำเสนอสถานการณ์ดังกล่าวด้วย

เป้าหมาย

ก. เป้าหมายเดิมของทุนมนุษย์ มีจำนวน 2 ข้อ ขอเสนอเพื่อพิจารณาเพิ่มเติมอีก 1 ข้อ ดังนี้

“ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและพัฒนาความรู้ในด้านต่าง ๆอย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต”

ข. เป้าหมายเดิมของทุนที่เป็นสถาบัน มีจำนวน 8 ข้อ ขอเสนอเพื่อพิจารณาเพิ่มเติมอีก 1 ข้อ ดังนี้

“ผู้นำทางศาสนามีคุณภาพและมีศักยภาพในการทำให้ประชาชนเข้าถึงหลักธรรมของศาสนาและสามารถนำหลักธรรมมาพัฒนาและสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจ”

ค. เป้าหมายเดิมของทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม มีจำนวน 2 ข้อ ขอเสนอปรับรายละเอียดในข้อ 2 จาก “มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยที่ได้รับการรักษา ฟื้นฟู พัฒนา และต่อยอดเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตไทยอย่างเป็นระบบเพิ่มขึ้นปีละ 10 เรื่อง” ปรับเป็น “ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทยได้รับการรักษาฟื้นฟู พัฒนาให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนและมีการต่อยอดเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตไทยอย่างเป็นระบบในทุกพื้นที่และภูมิภาค ภายในปี (ระยะเวลาของยุทธศาสตร์)”

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างพลังและคุณค่าให้ทุนทางสังคม

ก. ทุนมนุษย์ ขอเสนอเพิ่มแนวทาง ดังนี้

“คุ้มครองประชาชนโดยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการควบคุม ป้องกันและแก้ไข ปัญหาอาชญากรรม การอำนวยความสะดวก และการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพประชาชน โดยมุ่งเน้นการทำงานในเชิงรุกด้วยระบบที่ทันสมัย มีมาตรการและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โปร่งใส เป็นธรรม พร้อมทั้งพัฒนาระบบการควบคุมและระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นหลักประกันในการคืนคนดีสู่สังคม โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในลักษณะเครือข่าย”

ข. ทุนที่เป็นสถาบัน ข้อ 1 การสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันต่างๆ ขอเสนอเปลี่ยนแปลงและเพิ่มแนวทางการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เพื่อพิจารณา ดังนี้

– แนวทาง “พัฒนาคุณภาพและคุณธรรมของครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำหรับเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ควบคู่กับการปรับหลักสูตรและกระบวนการเรียน การสอนให้สอดคล้อง” ปรับเป็น “พัฒนาระบบการสร้างคุณภาพครู อาจารย์และบุคลากร

ทางการศึกษาอย่างครบวงจร โดยพัฒนาระบบและหลักสูตรการผลิต ปรับปรุงระบบการสรรหาและคัดเลือก พัฒนาทางด้านคุณภาพและศักยภาพ พร้อมกับการปรับปรุงค่าตอบแทนและสวัสดิการ เพื่อให้ได้ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพและคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ควบคู่กับการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้อง”

- เสนอเพิ่มแนวทางเพื่อพิจารณา 1 แนวทาง ดังนี้ คຸ້ມຄອງສະຖາບັນສາສນາໄມ້ໃຫ້ຕົກເປັນເຄື່ອງມືຂອງຜູ້ແອບແຝງເພື່ອແສງຜາລະໂຍໂຮນຫຼືໃຫ້ສະຖາບັນສາສນາເປັນເຄື່ອງມືໃນການປູກຝັງແນວຄິດທີ່ໄມ້ຖືກຕ້ອງແລະຂັດຕໍ່ຄວາມສະບສຸຂໃນສັງຄົມ ທັງນີ້ ເພື່ອດຳລົງສະຖາບັນທາງສາສນາໃຫ້ມີຄວາມໄສສະອາດ ບຣິສຸທິ ເປັນທີ່ເຂື່ອມັນສຣັກທາແລະມີບົດບາດໃນການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງທາງດ້ານຈິຕິວິຖຍຸຖານໃຫ້ກັບປະຊາຊົນໄດ້ຢ່າງແທ້ຈິງ

ค. **ทุนที่เป็นสถาบัน** ข้อ 2 ส่งเสริมให้สถาบันต่างๆ ทำหน้าที่เป็นทุนทางสังคมฯ เสนอเพิ่มเพื่อพิจารณา 1 แนวทาง ดังนี้ ให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว และสถาบันชุมชน เพื่อสร้างกระบวนการ กลไก วิธีการ และกิจกรรมที่ทำให้ประชาชนได้รับการปลูกฝังหลักธรรมของศาสนาอยู่ในจิตวิญญาณ

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว มีเป้าหมายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเหมาะสมแล้ว และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า การจะพัฒนาทุนทางสังคมตามเป้าหมายและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ ควรมีการพัฒนาพื้นฐานของทุนมนุษย์ในสังคมไทยให้เป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน และปัญหาการผลิต ด้วยการใช้องค์กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) มาสนับสนุนด้วย ทั้งนี้ ต้องมีการสร้างพื้นฐานของประชาชนให้มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามสภาพ เพื่อให้มีความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ไปพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ให้เป็นสินค้า บริการ และสามารถจัดการสภาวะแวดล้อมและทรัพยากรของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ

เห็นชอบในหลักการควรให้การสนับสนุนยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยเหตุผล เพราะ

(1) ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 กำหนดเป็นกลไกให้เกื้อหนุนและผลักดันการทำงานที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จของการทำงานในภาพรวม โดยเฉพาะการพัฒนาที่ความยั่งยืน

(2) เป็นยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนและสอดคล้องกับภารกิจหลักของกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง คือ การเสริมสร้างพลังและคุณค่าทุนทางสังคม โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับทุนมนุษย์ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสทางการศึกษา เพื่อให้คนไทยมีโอกาส

เข้ารับการศึกษานทุกระดับ รวมถึงการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งจะทำให้ระดับการศึกษาของ คนไทยสูงขึ้น ส่วนยุทธศาสตร์การพัฒนาการจัดการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ กระทรวง ศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษามีความเข้มแข็ง สามารถปฏิบัติการกิจการส่งเสริม สนับสนุน และจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกปฏิบัติจริงจาก ภาคนาม การให้บริการชุมชน การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เพื่อการเป็นคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

(3) เป็นยุทธศาสตร์ที่สานต่อและสามารถเชื่อมโยงกับการทำงานของกระทรวง ศึกษาธิการได้ดี คือ การจัดการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดใน ยุทธศาสตร์การเพิ่มมาตรฐานการศึกษาและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยให้ สถาบันอุดมศึกษาบางส่วนทำหน้าที่เป็นสถาบันที่ให้บริการท้องถิ่น (Local Service) ถ่ายทอด เทคโนโลยีสู่ชุมชน และบางส่วนเป็นสถาบันที่เป็นแกนหลักในการศึกษาวิจัยและพัฒนา การสร้าง องค์ความรู้ การพัฒนานวัตกรรม และเผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยดำเนินการร่วมกับชุมชน ภาคเอกชน

กระทรวงสาธารณสุข

(1) เห็นด้วยในหลักการตามยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาทั้ง 5 ยุทธศาสตร์

(2) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

(2.1) ในกรอบแนวคิดขององค์ประกอบทางสังคมควรเพิ่มความหมายหรือ คำนิยามของทุนมนุษย์ด้านสุขภาพ เช่น “มีสุขภาพ แข็งแรง สามารถดูแลพัฒนาสุขภาพของตนเอง ครอบครัวและสังคม” เนื่องจากการมีสุขภาพแข็งแรงเป็นพื้นฐานสำคัญที่สุดของการพัฒนาทุน มนุษย์

(2.2) ควรมีผังการดำเนินงานสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (roadmap) ที่แสดงความสัมพันธ์ถึงการดำเนินงานในแต่ละยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีหรือมาตรการดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ และกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน

(2.3) ควรมีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่รับผิดชอบดำเนินการในแต่ละยุทธศาสตร์ให้ชัดเจนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

อนึ่ง กระทรวงสาธารณสุขกำลังจัดทำนโยบายเรื่อง เมืองไทยแข็งแรง (Healthy Thailand) ซึ่งกำลังจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยนโยบายดังกล่าวจะมีส่วนช่วยเสริมยุทธศาสตร์ การพัฒนาทุนทางสังคมฯ ในบางด้าน

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เห็นด้วยกับยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมฯ โดย มีความเห็นเพิ่มเติมว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจะประสบผลสำเร็จ

ประชาชนจากทุกภาคส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันหรือขับเคลื่อนให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบความคิดหรือวิถีชีวิตของประชาชน จึงควรให้ความสำคัญในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ทั้งทางด้านวิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รวมทั้งทางอินเทอร์เน็ตด้วย

สำนักงบประมาณ ทูทางสังคมตามกรอบแนวคิดที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ เป็นทุนที่สำคัญจะมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองการปกครองของประเทศ ประโยชน์ของการใช้ทุนทางสังคมอย่างเหมาะสม จะช่วยพัฒนาประเทศให้มีความสมดุลและยั่งยืนสามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยรวม การมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานจะช่วยให้การวางแผนพัฒนาทุนทางสังคมตลอดจนการจัดทำแผนงาน/โครงการ ของหน่วยงานหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความชัดเจน เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างบูรณาการและเป็นรูปธรรม จึงเห็นสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะให้ความเห็นชอบดังนี้

(1) เห็นชอบ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมอบหมายให้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องรับไปจัดทำแผนปฏิบัติการตามความเห็นของคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำหรับประเด็นงบประมาณนั้นในส่วนของงบประมาณเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการดังกล่าว เห็นสมควรให้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องพิจารณาปรับแผนการใช้จ่ายจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับไปดำเนินการ โดยสมควรผนวกร่วมกับแผนปฏิบัติการของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้เกิดเอกภาพของแผน ส่วนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการนั้น ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีหลังจากที่ได้จัดทำแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

(2) ให้มีคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมระดับชาติ เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานสนับสนุน และสร้างความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ ให้ยุทธศาสตร์พัฒนาทุนทางสังคมได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ ส่วนข้อเสนอให้มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมเป็นหน่วยงานภายใน สศช. ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการนั้น เห็นสมควรให้ใช้กลไกการปฏิบัติงานปกติของ สศช. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

(1) เห็นชอบในหลักการยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้ทุนทางสังคมเป็นปัจจัยหลักสนับสนุนวาระแห่งชาติอื่น มีการพัฒนาและใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริงของแต่ละพื้นที่ สร้างและพัฒนาทุนทางสังคมใหม่ ๆ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมบนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างสมดุลและยั่งยืน และยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยรวม ทั้งนี้ ภายใต้วาระความร่วมมือของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนปฏิบัติการ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสม

2) เห็นชอบในหลักการให้มีคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมระดับชาติ รับผิดชอบสนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับภาคีต่าง ๆ ให้อยุทธศาสตร์พัฒนาทุนทางสังคมได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน และมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหน่วยงานเลขานุการ สนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 5 (ฝ่ายสังคม วิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (ศาสตราจารย์ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์) เป็นประธานกรรมการได้พิจารณาเรื่องดังกล่าวแล้ว มีประเด็นอภิปรายและมติ ดังนี้

ประเด็นอภิปราย

(1) สสช. รายงานว่าการพัฒนาประเทศที่ผ่านมาใช้ทุนทั้ง 3 ด้าน คือ ทุนเศรษฐกิจ ทุนสังคม ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่สมดุล ทำให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดความสมดุลในการแก้ปัญหาความยากจน การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาทุนทางสังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการพัฒนาประเทศสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ จึงได้ยกร่างกรอบแนวคิดการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาและใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคม และจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเสนอคณะรัฐมนตรี และนำยุทธศาสตร์แปลงไปสู่การปฏิบัติภายใต้ความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาระบบการติดตามประเมินผล โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

- (1.1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 สนับสนุนให้เกิดกระบวนการทุนทางสังคม
- (1.2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้างพลังและคุณค่าให้ทุนทางสังคม
- (1.3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดการ/แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทุนทางสังคม
- (1.4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างภูมิคุ้มกันให้ทุนทางสังคม
- (1.5) ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนากลไก ติดตาม ประเมินผล

ทั้งนี้ ทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกมิติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ทุนทางสังคมเป็นวาระชาติ เน้นการระดมความคิดเห็นร่วมกันเพื่อประโยชน์ของสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเป็นเรื่องของแผน จะแปลงแผนสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นการผลักดันให้ขับเคลื่อนได้เร็วขึ้น

(2) ที่ประชุมมีข้อสังเกต ดังนี้

(2.1) เรื่องทุนทางสังคมต้องมีคำจำกัดความที่ชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรัฐบาล และปัจจุบันจะมีองค์กรหลักที่รับผิดชอบอยู่ ควรให้หน่วยงานที่มีภารกิจในด้านนี้ดำเนินการและควรเน้นที่ประชาชนจะได้อะไร หากมีการตั้งคณะกรรมการจะเกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานที่ทำ สุดท้ายจะนำไปสู่การของบประมาณ และกลายเป็นองค์กรอิสระซึ่งสร้างปัญหาอย่างรุนแรงและจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงมหาดไทย จะทำเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่แล้ว ควรเน้นการปฏิบัติมากกว่า

(2.2) ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เสนอมามีประโยชน์ โดยต้องการชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการในปัจจุบันต้องอาศัยการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน แต่แผนการปฏิบัติเป็นเรื่องของหน่วยงานภาครัฐ ต้องดูกันอีกทีว่าจะทับซ้อนกับหน่วยงานเดิมหรือไม่ ซึ่งจะปฏิบัติอย่างไรต้องพิจารณาให้รอบคอบ มิฉะนั้นจะเกิดความยุ่งยากในทางปฏิบัติ เพราะหากไม่ชัดเจนประชาชนจะไม่เข้าใจและไม่รู้ว่าจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้ได้รูปแบบที่ชัดเจนและมีแนวทางสู่ภาคปฏิบัติ

(2.3) ยุทธศาสตร์ที่เสนอเป็นกรอบกว้าง ๆ แต่เป็นนามธรรมมากจะยากแก่การปฏิบัติและมีความคลุมเครือ เรื่องที่เกี่ยวกับมนุษย์เป็นเรื่องละเอียดอ่อน แนวความคิดที่เสนอดีแต่มีปัญหาในทางปฏิบัติ ฐานข้อมูลที่เสนอคืออะไร ควรจะต้องมีโครงการนำร่องก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีหรือไม่

(2.4) หลังจากการปฏิรูประบบราชการแล้ว ภารกิจของกระทรวง กรม ใหม่ทุกแห่งจะชัดเจนไม่ซ้ำซ้อน แต่ร่างยุทธศาสตร์นี้ยังคงใช้แนวทางการบริหารจัดการในระบบราชการแบบเก่า ซึ่งการทำงานยังทับซ้อนกันอยู่ กระบวนการทำงานในปัจจุบันของทุกหน่วยงานถูกแบ่งภารกิจไว้อย่างเหมาะสมและทุกหน่วยได้ปฏิบัติอยู่แล้ว

(2.5) ในแต่ละยุทธศาสตร์ฯ ควรมีการกำหนดค่านิยมให้ชัดเจนเพื่อเป็นกรอบและมีมุมมองตามกรอบอย่างไร หากมีนิยามชัดเจน จะสามารถแปลงไปสู่การปฏิบัติได้ ทั้งนี้ ในแต่ละยุทธศาสตร์ฯ ควรกำหนดด้วยว่าหน่วยงานใดต้องรับผิดชอบ เพื่อว่ายุทธศาสตร์ออกมาแล้วจะช่วยให้มองเห็นชัดเจนและปฏิบัติได้เลย ทั้งนี้ ควรกำหนดโครงการในแต่ละยุทธศาสตร์ไว้ด้วย

(2.6) เนื่องจากกระทรวงทางสังคมทุกกระทรวงจะมีแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของตนเองอยู่แล้ว มีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนที่ต้องมียุทธศาสตร์ใหม่ เพราะหากมีผลในทางปฏิบัติจะบังคับทุกกระทรวงที่เกี่ยวข้องให้เข้าไปเป็นแผนระดับชาติของกระทรวงด้วย ซึ่งจะเป็นเรื่องใหญ่ เพราะว่าจะต้องกำหนดตัวชี้วัดและผลผลิตออกมาเพื่อรับงบประมาณ หากจะนำกลับไปทบทวนต้องมีหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งอาจไม่ต้องใช้เงินเลยก็ได้ เพราะแต่ละกระทรวงมีงบประมาณอยู่แล้ว

(2.7) การพัฒนาประเทศมีหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง ที่ สศช. เสนอเป็นแนวความคิดมิติทางสังคมค่าใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจเข้าใจไม่ตรงกันที่เสนอมานี้ในระดับ Concept ควรเสนอนิยามให้ชัดเจน จูงใจให้เห็นตรงกัน จะวัดอย่างไร ควรให้มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดทำ Base Line Data เพื่อดูว่าทุนมนุษย์อยู่ทางไหน ความต้องการของประชากรในแต่ละภาคต่างกัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมากน้อยไม่เท่ากัน ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะเอื้อต่อ สศช. ควรนำกลับไปทบทวน นำ Base Line Data จัดทำโครงการนำร่องขนาดเล็กในแต่ละภาค สศช. ควรร่วมกับกระทรวงต่าง ๆ ด้วย หลายเรื่องยังไม่มีคำตอบ และแม้แต่โครงการนำร่องกำหนดยุทธศาสตร์ฯ ผลประโยชน์จะอยู่กับผู้ใดบ้าง อย่าแยกส่วน ต้องทำโครงการนำร่องตั้งหน่วยงานและภาคประชาชนที่แท้จริงเข้ามามีส่วนร่วมลงพื้นที่ด้วย

มติคณะกรรมการกลั่นกรองฯ คณะที่ 5

ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำเรื่อง (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนกลับไปทบทวน โดยได้รับข้อสังเกตของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ คณะที่ 5 ไปพิจารณาดำเนินการด้วย และให้เสนอคณะกรรมการกลั่นกรองฯ คณะที่ 5 พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

เสนอพิจารณา ครั้งที่ 2

สศช. ได้ปรับแก้ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามที่คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 5 มีมติให้ดำเนินการและเสนอ กก.สศช. พิจารณาเพื่อขอรับความเห็นชอบและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดความหมายของทุนทางสังคมให้ชัดเจน โดยปรับความหมายของ “ทุนทางสังคม” จากการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ เป็น “พลังที่มีอยู่ในชุมชนและสังคม ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน บนพื้นฐานของความไว้วางใจ สายใยความผูกพันและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคมไทย” โดยมีองค์ประกอบของทุนที่สำคัญ 3 ทุน คือ ทุนมนุษย์ ทุนที่เป็นสถาบัน ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

(2) การประเมินสถานการณ์และแนวโน้ม ได้มีการนำข้อมูลที่กระทรวงต่าง ๆ เสนอเพิ่มเติมในการเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เช่น มาตรการทางภาษีที่เป็นการป้องกันและขจัดปัจจัยเสี่ยงในการพัฒนาทุนทางสังคมของกระทรวงการคลัง ฯลฯ รวมทั้งเสนอแบบอย่างการดำเนินงานเรื่องทุนทางสังคมที่ดีมาประมวลเพิ่มเติม เช่น กรณีคุณประยงค์ วรรณคดีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ต่าง ๆ เป็นต้น

(3) กำหนดระยะเวลาของ (ร่าง) ยุทธศาสตร์ฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 - 2554 เพื่อให้สอดคล้องกับช่วงเวลาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

4) การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 : สนับสนุนให้มีการสร้างทุนทางสังคมอย่างกว้างขวาง
ในทุกพื้นที่ ทุกองค์กรและทุกเรื่อง โดยรณรงค์ผ่านสื่อสาธารณะทุกรูปแบบทุกระดับ จัดเวทีและกระบวนการให้เกิดการรวมตัวร่วมคิด ร่วมทำ นำประเด็นทุนทางสังคมไว้ในการทำงานขององค์กร และเครือข่ายทุกระดับ ร่วมกันกำหนดประเด็นหลักในการพัฒนาทุนทางสังคม และค้นหาแบบอย่างที่ดีในชุมชนและพื้นที่ของตนมาใช้ในการพัฒนาชุมชนและขยายผลไปพื้นที่ต่างๆ ตามความเหมาะสม กำหนดหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 : พัฒนาและต่อยอดทุนทางสังคม โดย

(1) **ทุนมนุษย์** โดยพัฒนาหลักสูตรและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนนักศึกษาที่มีจิตสำนึกสาธารณะและทำประโยชน์ต่อสังคม มีมาตรการจูงใจให้ประชาชนเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม เร่งฟื้นฟูและเสริมสร้างระบบคุณค่า ความเชื่อ ค่านิยมที่ดี และคุณค่าความเป็นไทยผ่านระบบการศึกษา สื่อสารมวลชนและครอบครัว สนับสนุนการทำงานเพื่อชุมชนของผู้นำทางความคิดและการปฏิบัติในทุกพื้นที่ทุกระดับ เพิ่มทักษะประชาชนให้บริหารจัดการทุนทางสังคมที่มีอยู่ได้ รวมทั้งจัดหาผู้มีความสามารถและทักษะอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาทุนมนุษย์ กำหนดหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม

(2) **ทุนทางสถาบัน** โดยสร้างความเข้มแข็งให้สถาบันหลักต่างๆ ตามความพร้อมและความต้องการ รวมทั้งส่งเสริมสถาบันต่างๆ ทำหน้าที่เป็นทุนทางสังคมได้เต็มตามศักยภาพ กำหนดหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการคลัง

(3) **ทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรม** โดยรณรงค์ให้ประชาชนมีความสามัคคีและความไว้วางใจ ให้มีการพัฒนาระบบการจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ชุมชนและสถาบันการศึกษารวบรวม ต่อยอดทุนทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต โดยใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนให้ออกมาอย่างเป็นระบบที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งฟื้นฟู อนุรักษ์ พัฒนาและถ่ายทอดภูมิปัญญา ประเพณีและหลักศาสนาผ่านบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน กำหนดหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงวัฒนธรรม และหน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 3 : สนับสนุนให้มีการจัดการและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้
ทุนทางสังคม โดยสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่จัดการ

องค์ความรู้ ขยายผลและต่อยอดสู่พื้นที่อื่น สนับสนุนงานวิจัยและพัฒนาโดยประชาชน (People Research & Development) รวมทั้งสร้างเครือข่ายสื่อในแต่ละภูมิภาคเชื่อมโยงกับระดับชาติเผยแพร่ องค์ความรู้อย่างต่อเนื่องและกว้างขวาง กำหนดหน่วยงานหลัก คือ กระทรวงศึกษาธิการ และ หน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงมหาดไทย สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 4 : สร้างภูมิคุ้มกันให้ทุนทางสังคม โดยศึกษาปัจจัยที่เป็น อุปสรรคต่อการพัฒนาหรือลดทอนคุณค่าทุนทางสังคม รวมทั้งกำหนดมาตรการทางภาษี กฎหมาย และสังคม เพื่อป้องกันและขจัดปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ในรูปแบบที่เหมาะสมมากขึ้น กำหนดหน่วยงานหลัก คือ คณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมในคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ และหน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักนายกรัฐมนตรี

ยุทธศาสตร์ที่ 5 : การพัฒนากลไกติดตามประเมินผล โดยพัฒนาระบบ ติดตามประเมินผลทั้งตัวชี้วัด ฐานข้อมูลและการเผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมทั้งจัดทำแผนที่ทุนทาง สังคม (Social Capital Mapping) ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เชื่อมต่อกันทั่วประเทศ กำหนด หน่วยงานหลัก คือ คณะอนุกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมในคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ และหน่วยงานสนับสนุน คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม สำนักนายกรัฐมนตรี

5) **การจัดทำแนวคิดแผนงาน โครงการ มาตรการที่สำคัญ** เพื่อรองรับแต่ละ ยุทธศาสตร์ ได้เสนอแนวคิดแผนงาน/โครงการที่ควรมีการดำเนินงาน ยกตัวอย่างเช่น การกำหนด ระเบียบให้ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและลูกจ้างเอกชนลาไปปฏิบัติภารกิจเป็นอาสาสมัครเพื่อ สังคมได้โดยไม่ถือเป็นวันลา การจัดหลักสูตรท้องถิ่นภาคบังคับให้เด็กและเยาวชนรอบรู้และมีทักษะ ในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของตนเอง การจัดทำแผนที่ทุนทางสังคม (Social Capital Mapping) ใน จังหวัดน่าน

6) **การปรับเปลี่ยนกลไกการดำเนินงานในระดับนโยบาย** จากเดิมกำหนดให้มี คณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมระดับชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาทุนทางสังคมเป็นหน่วยงานภายใน สศช. ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการเพื่อเป็น ศูนย์กลางประสาน สนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับภาคีต่างๆ มาเป็นการให้คณะอนุกรรมการ พัฒนาทุนทางสังคมในคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผลในภาพรวม ส่วนการแปลงยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ กระทรวงหลักที่รับผิดชอบในแต่ละ ยุทธศาสตร์จะเป็นผู้ดำเนินการ

ความเห็นคณะกรรมการฯ (16 กันยายน 2547)

คณะกรรมการฯ เห็นชอบ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่ได้ปรับปรุงแล้วตามที่เสนอ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

(1) คำจำกัดความที่ปรับปรุงใหม่เหมาะสมแล้ว มีความครอบคลุมทั้งบริบทของสังคมไทยและต่างประเทศ จึงเห็นควรให้มีการผลักดันให้เกิดผลในทางปฏิบัติต่อไป

(2) กลไกที่จะทำให้การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติควรสร้างแรงจูงใจให้เพียงพอ และควรสร้างกลไกภาคประชาชนให้สามารถทำงานควบคู่หรือประสานไปกับภาครัฐฯ แทนการพึ่งพาจากทางราชการ เช่น กรณีของ SIF (Social Investment Fund)

(3) ในกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทุนทางสังคม ควรส่งเสริมให้กระทรวงหรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนหรือทำงานร่วมกับชุมชนแทนการกำหนดบทบาทหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาในการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากแต่ละกระทรวงมีแผนงาน/โครงการของตนเองที่จะต้องรับผิดชอบ

(4) ประเทศไทยมีประสบการณ์ในเรื่องทุนทางสังคมมาก แต่ยังขาดการรวบรวมเป็นเอกสารและเผยแพร่สู่สาธารณชน สถาบันการศึกษาน่าจะมีส่วนร่วมในการรวบรวม สังเคราะห์ประสบการณ์เหล่านี้ รวมทั้งทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อไป

(5) ประเด็นสำคัญของการพัฒนาด้านทุนทางสังคม ได้แก่ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ฯ ที่ผ่านมาองค์กรในระดับท้องถิ่น/ชุมชนได้มีการขับเคลื่อนเรื่องนี้อยู่แล้ว รวมทั้งมีการทำวิจัยโดยภาคประชาชน หรือที่เรียกว่า “ประชาพิจัย” มีการจัดทำบัญชีรายรับ-จ่าย ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตที่เชื่อมโยงกันอย่างครบวงจรในลักษณะ Cluster ทำให้ชุมชนหลุดพ้นจากความยากจน นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่ายที่เรียกว่า เครือข่ายแผนแม่บทชุมชน 4 ภาค ซึ่งถือเป็นพลังทางสังคมในการแก้ปัญหาครอบครัว/ชุมชนด้วยตนเอง ครอบคลุมทั้งเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สุขภาพ ซึ่ง สศช. อาจจะช่วยประสานให้กระทรวงต่าง ๆ เข้าไปเรียนรู้เพื่อให้เกิดการสนับสนุนเครือข่ายแผนแม่บทชุมชนในเชิงนโยบายได้

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. นำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ได้ปรับปรุงแล้ว เสนอคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ 5 (ฝ่ายสังคม วิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

1.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) เพื่อให้ความเห็นชอบ

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Position) ในการพัฒนาประเทศไปสู่ระบบ

เศรษฐกิจสมัยใหม่/ที่มีสมรรถนะสูง (Modern/High Performance Economy) และได้กำหนดยุทธศาสตร์การแข่งขัน ทั้งในด้านการผลิตและบริการ (เกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว) ด้านการลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ โดยกำหนดเป้าหมายสำคัญที่จะเพิ่มส่วนแบ่งตลาดส่งออกของไทย การกำหนด Global Niche ควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน

ภายใต้ทิศทางการพัฒนาดังกล่าว ระบบโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ที่มีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสนับสนุน (Supporting Factors) ที่สำคัญอันหนึ่งในการพัฒนาประเทศไปสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ดังนั้น จึงจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างเพียงพอ มีคุณภาพ ทั้งถึงในเวลาที่เหมาะสม

การวิเคราะห์สถานะการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา และการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน จะพิจารณาใน 4 มิติ ได้แก่ 1) ด้านปริมาณ (Quantity) 2) ด้านคุณภาพ (Quality) 3) ที่ตั้ง (Location) และ 4) เวลา (Timing) รวมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยกับต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่ ประตูการค้า (Gateway) ระบบโครงข่าย (Network) ฐานการผลิตและบริการ (Production Base) และระบบสาธารณูปโภคในเขตเมืองและชนบท (Urban/Rural Utility)

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังนี้

(1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศ แบ่งได้ 3 ด้าน คือ

(1.1) ประตูการค้า (Gateway) ได้แก่ 1) พัฒนาท่าเรือแหลมฉบังให้เป็น Transshipment Hub ของภูมิภาค และนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูล 2) เร่งดำเนินการก่อสร้างท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้แล้วเสร็จและเปิดให้บริการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งเตรียมการเพื่อขยายขีดความสามารถของท่าอากาศยานในระยะต่อไป

(1.2) โครงข่าย (Network) ได้แก่ 1) พัฒนาโครงข่ายทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (Motorway) เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจและประตูการค้า เพื่อให้เกิดความรวดเร็วมีประสิทธิภาพและปลอดภัยในการขนส่ง ควบคู่กับการพัฒนาศูนย์โลจิสติกส์ เพื่อรวบรวมและกระจายสินค้า รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้า 2) ให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งพิจารณามาตรการทางภาษีหรือเครื่องมือทางการเงินต่างๆ เพื่อใช้ในการบำรุงรักษาโครงข่าย

ถนนและสะพานให้มีคุณภาพมาตรฐาน 3) เร่งรัดพัฒนาเพิ่มความจุของโครงข่ายรถไฟในเส้นทางที่สำคัญ และ 4) การกำหนดโครงสร้างตลาด หลักเกณฑ์การแข่งขัน การเชื่อมต่อและเข้าถึงโครงข่ายโทรคมนาคม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อทั้งผู้ใช้และผู้ให้บริการ

(1.3) *ฐานการผลิตและบริการ (Production Base)* ได้แก่ 1) เร่งรัดพัฒนาโครงการก่อสร้างโรงไฟฟ้าใหม่ ควบคู่ไปกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งเพิ่มการลงทุนพัฒนาพลังงานทดแทน 2) เร่งรัดการพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (ESB) เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยในระยะสั้น ควรมีการพิจารณาจัดสรรน้ำให้แก่ภาคเศรษฐกิจต่างๆในพื้นที่ตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม

(2) *ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน* แบ่งได้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) โครงข่ายถนน (Road Network) พัฒนาเพิ่มความปลอดภัยโครงข่ายทางหลวงเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดและทางหลวงชนบทที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชน เพื่อให้การเชื่อมโยงแหล่งวัตถุดิบ แหล่งผลิต และตลาดระดับชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 2) สื่อสาร (Telecommunication) ให้ความสำคัญลำดับสูงในการลงทุนด้านโทรศัพท์พื้นฐาน (Fixed Lines) ในส่วนภูมิภาค โดยพิจารณาอุดหนุนในพื้นที่ที่มีผลตอบแทนต่ำ เพื่อให้บริการอย่างทั่วถึง (Universal Services) 3) น้ำประปา (Water Supply) เร่งรัดพัฒนาระบบประปาทั้งในเขตเมืองและชนบท โดยเฉพาะพื้นที่ที่ยังไม่มีระบบประปาในเขตเทศบาล จำนวน 128 แห่ง และหมู่บ้าน จำนวน 14,875 แห่ง รวมทั้ง มีการพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนของประเทศเพิ่มเติมเพื่อรองรับความต้องการใช้น้ำของภาคเศรษฐกิจและครัวเรือนในอนาคต 4) น้ำเสีย (Waste Water) เร่งรัดสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลด้านน้ำเสีย รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์สภาพความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสมสำหรับชุมชนขนาดต่างๆ และเสริมสร้างความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำเสียชุมชน และ 5) ระบบไฟฟ้าขนส่งมวลชน (Mass Transit) เร่งรัดพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในเส้นทางที่มีความพร้อมในการดำเนินงาน ควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เชื่อมโยงกับระบบขนส่งสาธารณะอื่น ๆ ให้สนับสนุนกัน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเดินทาง

(3) *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance)* ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ 1) ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เหมาะสมกับประเภทโครงการ สถานการณ์และสอดคล้องกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทย โดยไม่จำกัดเฉพาะวิธีการทำประชาพิจารณ์ รวมทั้งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ ทั้งในขั้นตอนระหว่างก่อสร้างและภายหลังก่อสร้างแล้วเสร็จ และ 2) ปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการทำงานร่วมกับประชาชน ตลอดจนให้ความสำคัญในการสื่อสาร (Communications) กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งประชาชนในพื้นที่ กลุ่มองค์กรเอกชน (NGOs) นักวิชาการ นักลงทุนหรือแหล่งเงินทุนโครงการ และประชาชนทั่วไป โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลโครงการที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและถูกต้องครบถ้วน เพื่อสร้างความเชื่อถือและไว้วางใจจากประชาชน

3) ให้ความสำคัญในการจัดเตรียมโครงการ โดยมีการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ (Feasibility Study) การวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (EIA) และผลกระทบทางสังคมและวิถีชีวิตของประชาชน (SIA) ที่ครบถ้วน มีการกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบ และปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส (Transparency)

ความเห็นคณะกรรมการฯ (16 กันยายน 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณายุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานแล้ว มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เนื่องจากโครงการส่วนใหญ่เป็นเรื่องทางเทคนิคและมีความซับซ้อนที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทั้งทางตรงและทางอ้อมของประชาชน และสิ่งแวดล้อม จึงควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและเห็นชอบกับโครงการต่างๆ ในระดับหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ และควรมีกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจต่อสังคม การให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

(2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานนั้น การบริหารจัดการถือเป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากที่ผ่านมาปัญหาใหญ่ของโครงสร้างพื้นฐานคือการขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม ดังนั้นการลงทุนไม่ว่าจะมาจากภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ตามควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเป็นอันดับแรก

(3) การจัดสรรภารกิจในเรื่องนี้ระหว่างหน่วยงานควรมีความชัดเจน และเหมาะสม รวมทั้งต้องดำเนินการโดยเร็ว

(4) ควรให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมกันคิด เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนักวิชาการ ภาคประชาชน สื่อมวลชน เพื่อให้ได้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องที่มีความซับซ้อน จะช่วยให้สังคมรับรู้และเข้าใจ ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่จะช่วยสอดส่องดูแลและป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

(5) ควรเพิ่มยุทธศาสตร์ทางด้าน Demand Management ให้เป็นรูปธรรม โดยการจำกัด demand ไม่ให้เกิดขึ้นด้วยการประหยัพลังงานต่างๆ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น การปรับปรุงคุณภาพถนน เป็นต้น เนื่องจากยุทธศาสตร์ทางด้าน Supply จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และดำเนินการได้ค่อนข้างยาก

(6) ควรเพิ่มเติมโครงการลงทุนที่สำคัญ เพื่อให้ยุทธศาสตร์นี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. รับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการ และเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงคมนาคม (คค.) พิจารณาแล้วมีความเห็นดังนี้

(1) เห็นด้วยในหลักการของยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานตามที่ สศช. เสนอ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าโครงการขยายขีดความสามารถของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในระยะต่อไป และโครงการพัฒนาสถานีบรรจุและแยกสินค้ากล่องลาดกระบัง ระยะที่ 2 (ที่รองรับยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันประเทศ) จะส่งผลกระทบด้านการจราจรและสภาพแวดล้อมชุมชนในเขตพื้นที่ลาดกระบังเป็นอย่างมาก ดังนั้นควรมียุทธศาสตร์ลดผลกระทบดังกล่าว และการสนับสนุนการขนส่งทางรถไฟให้มากขึ้น

(2) เพื่อให้ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานสาขาการขนส่งดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการขนส่งจากระบบถนนเป็นระบบรางให้มากขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม เห็นควรเพิ่มเติมโครงการปรับปรุงทางรถไฟระยะที่ 4, 5 และ 6 ระยะทางรวมประมาณ 813 กิโลเมตร (ไม่รวมค่าปรับปรุงระบบอาณัติสัญญาณ) ระยะเวลาดำเนินการ 4 ปี (2547-2550) วงเงินประมาณ 30,336 ล้านบาท บรรจุไว้ในแผนงานในระยะเร่งด่วนของยุทธศาสตร์ฯ (Short Term) ที่ควรเร่งรัดดำเนินการให้แล้วเสร็จตามเป้าหมายด้วย เนื่องจากเป็นโครงการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ควรเร่งรัดพัฒนาเพิ่มความจุของโครงข่ายรถไฟเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสินค้าและผู้โดยสาร

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ทก.) พิจารณาแล้ว โดยมีข้อสังเกตดังนี้

(1) เห็นควรปรับปรุงในหัวข้อ 2.2.3 โครงข่ายระบบสื่อสารโทรคมนาคม ดังนี้ “โครงข่ายโทรคมนาคมหลักที่สำคัญ (Backbone Network) ของประเทศไทยมีทางสายเคเบิลใยแก้วนำแสงตามแผนงานและโครงการของ บริษัท กสท โทรคมนาคม และบริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น เป็นระยะทาง 23,932 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ...”

(2) เห็นด้วยตามข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะในข้อ 3.2.2 โครงข่ายสื่อสารโทรคมนาคม และข้อ 3.3.4 จัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ ทก.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) พิจารณาแล้วเห็นด้วยในหลักการกับข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามที่เสนอ และตามที่ระบุในข้อ 2.1 ถึงปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในระยะยาว โดยการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างการใช้พลังงานของประเทศ ซึ่งต้องพิจารณาในด้านประสิทธิภาพเชิงเศรษฐกิจและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น เห็นควรให้ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการก่อสร้างและดำเนินการโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ของประเทศ ดังนี้

(1) ในการวางแผนหรือกำหนดนโยบายพัฒนาพื้นที่หรืออนุภูมิภาคในเชิงบูรณาการและจากการดำเนินการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะแบบอิงพื้นที่ และการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายสาขา เช่น พลังงาน อุตสาหกรรม แหล่งน้ำ คมนาคม เหมืองแร่ เป็นต้น เห็นควรให้เจ้าของโครงการหรือหน่วยงานด้านกำหนดนโยบาย ควรกำหนดการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่หรือรายสาขา โดยให้คำนึงถึงศักยภาพการรองรับมลพิษ และผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สังคม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะดำเนินโครงการในพื้นที่ดังกล่าว

(2) เห็นควรให้ สศช. และ ทส. ร่วมวางแผนศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเชิงพื้นที่หรือรายสาขา ตามข้อ (1)

กระทรวงอุตสาหกรรม (อก.) พิจารณาแล้วเห็นว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ สศช. เสนอ เป็นการนำเสนอในภาพรวมของประเทศ ครอบคลุมทั้งการขนส่งด้านต่าง ๆ และระบบสาธารณูปโภคพื้นที่ โดยมุ่งสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ อย่างไรก็ดี การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ควรคำนึงถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

(1) ควรมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ของประเทศ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน (ACMECS) ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด เป็นต้น เพื่อสนับสนุนให้ยุทธศาสตร์เหล่านี้ประสบผลตามเป้าหมาย

(2) ควรรองรับยุทธศาสตร์การลงทุนของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางด้านพลังงาน การลงทุนของอุตสาหกรรมเหล็กต้นน้ำ เป็นต้น

มติคณะรัฐมนตรี (19 ตุลาคม 2547)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2547 ดังนี้

(1) โดยที่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของประเทศเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพื่อวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว ซึ่งยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เสนอ ถือว่ามีความสอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ตลอดจนแผนงาน/โครงการสำคัญในระยะเร่งด่วนที่รัฐบาลได้ให้ความเห็นชอบแล้ว อย่างไรก็ดี การพัฒนาประเทศในอนาคต จำเป็นที่จะต้องพิจารณาดำเนินการในภาพรวมให้ครอบคลุมทุกมิติและสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยสำคัญ ทั้งในด้านการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (Overall Economic Restructuring) การเปิดเสรีและความร่วมมือทางการค้า เทคโนโลยี และการสร้างความสมดุลในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นชุมชนเมือง (Urbanization) และการพัฒนาชนบท (Rural Development) ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเกิดความสมดุลระหว่างกัน รวมทั้งยังต้องคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ทั้งทางตรง

และทางอ้อมอันเกิดจากการพัฒนาดังกล่าวด้วย เช่น ผลกระทบด้านสังคม สิ่งแวดล้อม การประกอบอาชีพ และการใช้แรงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ การลงทุนในการพัฒนาจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับศักยภาพทางการเงินของประเทศ ซึ่งต้องศึกษาและติดตามสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและระยะวัฏจักรไม่ให้เกิดปัญหาในด้านนี้ โดยเฉพาะหากเกิดการขาดดุลทางการค้าพร้อมกับการขาดดุลการชำระเงิน (Twin Deficit) จะส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเงินการคลังในภาพรวมมาก จึงให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับเรื่องนี้ไปพิจารณาปรับปรุงยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานในระยะปานกลางและระยะยาวตามที่เสนอ และเร่งรัดดำเนินการโครงการขนาดใหญ่ตามแผนงานในระยะเร่งด่วนให้แล้วเสร็จตามเป้าหมาย โดยได้รับความเห็นชอบของกระทรวงคมนาคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอุตสาหกรรม ไปประกอบการดำเนินการด้วย

(2) คณะรัฐมนตรีมีความเห็นเพิ่มเติมว่า แนวทางการพัฒนาประเทศจะต้องควบคู่กันไปทั้งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยแนวนโยบายที่จะดำเนินการจะต้องกำหนดขึ้นโดยการประสานเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม ทั้งในส่วนที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้กำหนด (Top-Down) และส่วนที่ส่วนราชการเสนอหรือเป็นความต้องการของภาคประชาชน (Bottom-Up) โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ เพื่อกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เหมาะสม เพื่อที่ฝ่ายบริหารและหน่วยงานของรัฐจะได้ใช้เป็นกรอบในการดำเนินการให้บรรลุผลในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่องต่อไป

(3) ในการดำเนินงานข้างต้น ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประสานกับกระทรวงและหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลในด้านต่าง ๆ มาใช้ประกอบการกำหนดยุทธศาสตร์และทำการศึกษาวิเคราะห์เชิงลึก โดยเฉพาะในประเด็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และพิจารณาเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานในระยะปานกลางและระยะยาวให้มีความสอดคล้องและบูรณาการในภาพรวม ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของแผนงานและโครงการลงทุนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการลงทุนและเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติควรพิจารณาเชิญผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลายสาขาจากส่วนราชการต่าง ๆ หรือนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องมาช่วยปฏิบัติงานหรือศึกษาวิจัยอย่างเต็มเวลา (Sabbatical Leave) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้ประโยชน์ด้วย

1.6 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ เพื่อประโยชน์ในการผลิต การบริโภค และการป้องกันอุทกภัย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการเพื่อประโยชน์ในการผลิต การบริโภค และการป้องกันอุทกภัยต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาให้ความเห็นชอบเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) ในการประชุมคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กพข.) ครั้งที่ 4/2546 เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2546 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สพข.) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน และที่ประชุมได้มีมติเห็นชอบให้เร่งรัดจัดทำแผนบูรณาการระบบลุ่มน้ำที่สำคัญ เพื่อประโยชน์ทางการผลิต การบริโภค และการป้องกันอุทกภัย

2) สถานภาพการบริหารจัดการน้ำที่เป็นอยู่

(1) “น้ำ” เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต ประเทศไทยซึ่งเคยมีน้ำให้ใช้อย่างไม่จำกัดกลับอาจต้องประสบกับการขาดแคลนน้ำ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทำให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน การทำลายป่าต้นน้ำ การชะล้างพังทลายของดินที่มากขึ้น แหล่งน้ำต้นเขินเก็บกักได้น้อยลง น้ำสู่น้ำหลากท่วมเป็นประจำทุกปีและทวีความรุนแรงขึ้น นอกจากนี้ คนบางกลุ่มยังขาดความตระหนักในการใช้น้ำ ไม่ประหยัดและไม่ถนอมรักษาให้น้ำมีคุณภาพที่ดีไว้ใช้ประโยชน์เพื่อการผลิตและบริโภคได้ยาวนาน

(2) การจัดการน้ำของประเทศที่ผ่านมา เน้นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและเฉพาะเรื่อง เน้นการเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุนด้วยการจัดหาและก่อสร้างแหล่งเก็บกักน้ำเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันอยู่ในภาวะชะงักงัน กลไกการบริหารจัดการน้ำยังเป็นของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ โดยอาศัยเครื่องมือทางด้านวิศวกรรมและกฎหมายเป็นสำคัญ ขณะที่กลไกภาครัฐขาดความเป็นเอกภาพในการจัดการ มีหน่วยงานรับผิดชอบเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำมากถึง 10 กระทรวง 30 หน่วยงานระดับกรม

(3) การจัดการน้ำดังกล่าว ไม่สามารถพัฒนาและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำที่มีหลากหลายมิติและขอบเขตกว้างขวาง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย สถานการณ์น้ำที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ที่สำคัญได้แก่

(3.1) ภาวะน้ำขาดแคลนและภัยแล้งขยายขอบเขตมากขึ้น จากการขยายตัวของประชากรและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบกับการใช้น้ำอย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่ประหยัดทำให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น ปริมาณการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค ชลประทาน อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว และรักษาสภาพนิเวศท้ายน้ำ ในปัจจุบันมีจำนวนกว่า 67,000 ล้าน ลบ.ม./ปี เมื่อเทียบกับปริมาณน้ำที่สามารถใช้งานได้ของแหล่งน้ำที่มีอยู่จำนวน 51,000 ล้าน ลบ.ม. แล้ว คาดได้ว่าปัญหาการขาดแคลนนํ้าในอนาคตจะรุนแรงขึ้น

(3.2) การใช้น้ำบาดาลเพิ่มขึ้น จากการไม่มีแหล่งเก็บกักน้ำผิวดินเพียงพอประกอบกับการนำน้ำบาดาลมาใช้มีต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำกว่าน้ำประปามาก ทำให้มีการนำน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภคและการผลิตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ในบางแห่งมากเกินกว่า

ศักยภาพตามธรรมชาติในการเติมน้ำกลับลงสู่ใต้ดิน ส่งผลกระทบทางลบจากการแทรกซึมของน้ำเค็ม และการทรุดตัวของแผ่นดินติดตามมา

(3.3) สถานการณ์น้ำท่วมและอุทกภัยเกิดขึ้นทุกปีและมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา ภาวะน้ำท่วมเกิดขึ้นทุกปีและมีปัญหาในหลายพื้นที่มากขึ้น ในแต่ละปีเป็นมูลค่าเกินกว่า 5,000 ล้านบาท

(3.4) ป่าต้นน้ำถูกบุกรุกทำลายอย่างไม่หยุดยั้ง ในระยะ 35 ปีที่ผ่านมา พื้นที่ป่าที่เคยปกคลุมครึ่งหนึ่งของประเทศลดลงเหลือเพียง 1 ใน 4 ของพื้นที่ประเทศ ลดลงปีละ 1.7 ล้านไร่ การชะล้างพังทลายของดินมีความรุนแรง ตะกอนดินทับถมในแหล่งน้ำและลำน้ำต่างๆ จนตื้นเขิน ทำให้เก็บกักน้ำได้น้อยลง เสริมให้น้ำท่วมและภัยแล้งรุนแรงขึ้น

(3.5) คนบางกลุ่มมีการใช้น้ำอย่างขาดความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรน้ำ มีการปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงในลำน้ำ ทำให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมลง เป็นอันตรายต่อคุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่และผู้ใช้ประโยชน์แหล่งน้ำนั้น

3) การจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการเพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การทำให้ประเทศมีน้ำอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ (Supply) เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตและการอุปโภคบริโภค (Demand) พร้อมไปกับการป้องกันอุทกภัยได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อสภาวะแวดล้อมในการดำรงชีวิตที่ดีของประชาชน ควรเป็นการจัดการอย่างยั่งยืน คือ การจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ ที่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของมิติเกี่ยวกับน้ำ 3 ด้าน ด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) มิตินิเวศ เป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูระบบนิเวศน้ำ เพื่อสงวนรักษาและส่งมอบน้ำต้นทุนทางธรรมชาติให้สังคมได้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค และการผลิตทางเศรษฐกิจอย่างมั่นคง ด้วยคุณภาพที่เหมาะสม

(2) มิติเศรษฐกิจ จัดหาน้ำต้นทุน (Supply side management) เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเสริมสร้างการแข่งขันของประเทศ โดยมีการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด (Demand side management) เพื่อให้มีปริมาณน้ำที่เพียงพอต่อความต้องการได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

(3) มิติสังคม เป็นการจัดสรร แบ่งปัน และกระจายน้ำ จากพื้นที่น้ำมากไปสู่พื้นที่ที่มีน้ำน้อยหรือขาดแคลน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ห่างไกล แห้งแล้ง และยากจน ให้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภคและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่พอเพียงต่อการดำรงชีวิตที่ดีมีคุณภาพ

4) ยุทธศาสตร์หลักการจัดการน้ำในลุ่มน้ำที่ต้องผลักดันให้เกิดผลทางปฏิบัติ การบริหารจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ เพื่อประโยชน์ในการผลิต การบริโภค และการป้องกันอุทกภัย มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ จึงควรได้รับการผลักดันให้เกิดผลสำเร็จ จากการพิจารณาสถานการณ์น้ำโดยทั่วไปของ 25 ลุ่มน้ำทั่วประเทศ จึงได้เสนอแนวทางหลักในการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการเพื่อผลักดันสู่การปฏิบัติดังนี้

(1) การสร้างเสถียรภาพของน้ำต้นทุน ประกอบด้วย

(1.1) พัฒนาโครงข่ายส่งน้ำและกระจายน้ำ เพื่อผันน้ำจากพื้นที่ที่มีปริมาณน้ำต้นทุนมากสู่พื้นที่ที่มีน้ำน้อยหรือขาดแคลน โดยให้ความสำคัญกับการกระจายน้ำให้แก่พื้นที่ที่ด้อยโอกาส พื้นที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยแล้งซ้ำซาก และพื้นที่การผลิตที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงและมีตลาดรองรับผลผลิต

(1.2) เพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน โดยให้ความสำคัญกับการเสริมประสิทธิภาพแหล่งน้ำที่มีอยู่ให้สามารถเก็บกักน้ำได้เพิ่มขึ้นถึงระดับสูงสุด เพื่อหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้งในการใช้พื้นที่เพื่อการสร้างแหล่งน้ำใหม่เพิ่มขึ้น รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำและผันน้ำจากประเทศเพื่อนบ้านและการจัดซื้อน้ำดิบหากจำเป็น

(1.3) การฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำให้อุดมสมบูรณ์ เพื่อสร้างความมั่นคงน้ำต้นทุนตามธรรมชาติ ชะลอการไหลหลากของน้ำในฤดูฝน เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับพื้นที่ป่าและเพิ่มน้ำในลำน้ำในหน้าแล้ง ป้องกันดินชะล้างพังทลายในพื้นที่ลาดชัน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งในลักษณะป่าคุ้มครองที่มีการฟื้นฟูความเสื่อมโทรมควบคู่ไปกับการขึ้นทะเบียนผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มขึ้น และในลักษณะป่าชุมชนตามแนวขอบป่าคุ้มครองและในเขตชุมชน เพื่อให้ชุมชนและผู้ใกล้ชิดทรัพยากรป่าได้มีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและได้ใช้ประโยชน์พื้นที่ป่านั้น

(1.4) ป้องกันและลดการชะล้างพังทลายของดิน โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่มีการชะล้างพังทลายของดินระดับรุนแรงมาก เพื่อฟื้นฟูสภาพดินและป้องกันการตื้นเขินของแหล่งน้ำ

(2) การพัฒนาพื้นที่แก้มลิงรองรับน้ำเพื่อป้องกันอุทกภัย ประกอบด้วย

(2.1) ปรับปรุงลำน้ำที่ตื้นเขินขัดขวางทางไหลของน้ำอย่างรุนแรง เพื่อช่วยให้การไหลระบายของน้ำในฤดูฝนดีขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการกักเก็บน้ำไว้ในลำน้ำสำหรับใช้ประโยชน์ในฤดูแล้ง รวมทั้งวางระบบเตือนภัย

(2.2) ฟื้นฟูหนองบึงธรรมชาติและพื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetland) ที่มีกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ลุ่มน้ำต่างๆ ให้สามารถรองรับน้ำท่วมได้เพิ่มขึ้น และยังสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ในฤดูแล้งได้ด้วย

(2.3) พัฒนาโครงข่ายผันน้ำท่วม เพื่อปล่อยถ่ายปริมาณน้ำท่วมจากพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและมีมูลค่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจสูงไปยังพื้นที่ที่เหมาะสมรองรับน้ำท่วมควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างอาชีพและการประกันหรือชดเชยน้ำท่วมให้แก่ราษฎรในพื้นที่รองรับน้ำท่วม

(3) การพัฒนาและจัดสรรน้ำให้พื้นที่ประสบภัยแล้งซ้ำซากและด้อยโอกาสที่โครงข่ายส่งน้ำไปไม่ถึง โดยพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่สาธารณะที่เหมาะสม และสนับสนุนการขุดสระน้ำในไร่นาของเกษตรกร รวมทั้งนำน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภค ตามศักยภาพของพื้นที่

(4) รักษาคุณภาพน้ำของแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้อยู่ในระดับที่ปลอดภัย โดยควบคุมและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ในการปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลสู่แหล่งน้ำ

สาธารณะ และเสริมสร้างให้คนในพื้นที่ลุ่มน้ำเกิดความตระหนักในคุณค่าน้ำ โดยสนับสนุนมาตรการจูงใจให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด ไม่สร้างความเสียหายต่อคุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อม

(5) จัดให้มีกลไกการจัดการลุ่มน้ำที่มีเอกภาพ ที่สามารถทำงานเชิงรุกในการผลักดันการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการให้เกิดผลสำเร็จ

5) กลไกการจัดการน้ำในลุ่มน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการตามแนวทางข้างต้น ประเด็นสำคัญคือ การมีกลไกการจัดการแบบบูรณาการที่มีเอกภาพ ซึ่งปัจจุบันกลไกที่มีอยู่มีจุดอ่อน ไม่สามารถขับเคลื่อนการจัดการน้ำแบบบูรณาการไปสู่การปฏิบัติได้ กล่าวคือ

(1) กลไกการจัดการลุ่มน้ำในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพ

(1.1) การบริหารจัดการลุ่มน้ำดำเนินการโดยคณะกรรมการลุ่มน้ำ มีบทบาทหน้าที่หลักในการเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ จัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประสานแผน จัดลำดับความสำคัญ กำหนดปริมาณการใช้และการจัดสรรน้ำ พัฒนาและอนุรักษ์แหล่งน้ำ ป้องกันและแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ น้ำท่วม และคุณภาพน้ำ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ใกล้เคียง ข้อขัดแย้ง รับฟังความคิดเห็นและทำความเข้าใจกับประชาชน

(1.2) การดำเนินงานของคณะกรรมการลุ่มน้ำที่ผ่านมา ขาดเอกภาพและประสิทธิภาพการจัดการน้ำตามหน้าที่ มีบทบาทที่เด่นชัดเพียงได้ร่วมเสนอความเห็นในการจัดทำแผนรวมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำที่กรมทรัพยากรน้ำได้ว่าจ้างที่ปรึกษาดำเนินการ โดยขาดอำนาจผลักดันแผนงบประมาณและไม่สามารถสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติ

(1.3) ขณะเดียวกันแผนรวมแต่ละลุ่มน้ำที่จัดทำขึ้นยังขาดการบูรณาการ เป็นเพียงการรวบรวมความต้องการโครงการด้านน้ำของหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ ขาดยุทธศาสตร์หลักในการจัดการลุ่มน้ำและการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการที่ชัดเจน จึงไม่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการลุ่มน้ำให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างบูรณาการ

(2) แนวทางพัฒนากลไกการจัดการน้ำในลุ่มน้ำ เพื่อสามารถขับเคลื่อนการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์หลักได้ด้วยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายจนบังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเห็นควรปรับกลไกการจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำ ดังนี้

(2.1) ให้มีหน่วยจัดการลุ่มน้ำเชิงรุก ในรูปแบบคณะกรรมการจัดการน้ำในลุ่มน้ำที่มีเอกภาพในการจัดการลุ่มน้ำแบบบูรณาการตามยุทธศาสตร์หลักที่เสนอ ภารกิจและอำนาจที่ชัดเจนในการประสาน กำหนดแผนการดำเนินงาน กำกับการปฏิบัติการ และติดตามประเมินผล โดยมีงบประมาณสนับสนุน

(2.2) กรรมการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(2.2.1) องค์ประกอบ ประธาน : ผู้ว่าราชการจังหวัดที่คัดเลือก โดยผู้ว่าราชการจังหวัดในลุ่มน้ำ รองประธาน : ผู้ว่าราชการจังหวัดในลุ่มน้ำ กรรมการร่วม :

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางเศรษฐกิจและการจัดการน้ำ และ อบจ. ในลุ่มน้ำ ฝ่ายเลขานุการ :
เจ้าหน้าที่ระดับสูงจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกรมชลประทาน

(2.2.2) อำนาจหน้าที่ ประธานและจัดทำทั้งแผนการจัดการน้ำใน
ลุ่มน้ำและแผนงบประมาณตามยุทธศาสตร์หลัก สั่งการหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
นำแผนการจัดการไปปฏิบัติให้บังเกิดผลสำเร็จ และกำกับ ติดตาม รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน
ให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์และอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ความเห็นคณะกรรมการฯ (16 กันยายน 2547)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ
เพื่อประโยชน์ในการผลิต การบริโภค และการป้องกันอุทกภัยแล้ว มีความเห็น ดังนี้

(1) เห็นชอบยุทธศาสตร์หลักการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ 4 ยุทธศาสตร์ตามที่
เสนอ และมีความเห็นเพิ่มเติมในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและจัดสรรน้ำให้พื้นที่ประสบภัยแล้ง
ซ้ำซากและด้อยโอกาสที่โครงข่ายส่งน้ำไปไม่ถึง การนำน้ำบาดาลมาใช้ในการอุปโภคบริโภคตาม
ศักยภาพของพื้นที่นั้นจะต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวดให้มีการใช้น้ำในปริมาณที่เหมาะสมด้วย

(2) เห็นชอบแนวทางพัฒนากลไกการจัดการน้ำในลุ่มน้ำ โดยให้มีหน่วยเชิงรุกใน
รูปแบบคณะกรรมการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ ทำหน้าที่ประสานและจัดทำทั้งแผนการ
จัดการน้ำในลุ่มน้ำและแผนงบประมาณตามยุทธศาสตร์หลัก สั่งการหรือมอบหมายให้หน่วยงานที่มี
ส่วนเกี่ยวข้องนำแผนการจัดการไปปฏิบัติให้บังเกิดผลสำเร็จ และกำกับ ติดตาม รวมทั้งประเมินผลการ
ดำเนินงานให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์และอุปสรรคที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามการจัดตงค์ประกอบของกลไกใน
รูปแบบคณะกรรมการให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจริง ควรจะต้องพิจารณาอย่าง
รอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่จะให้มีการประสานงานและสั่งการอย่างมีประสิทธิภาพโดยที่มี
หน่วยงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก จึงเห็นควรให้มีการศึกษาและจัดประชุมหารือกับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อหาข้อยุติ

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. นำยุทธศาสตร์หลักการจัดการน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการเสนอ
คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบ และมอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมรับไปดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำตามยุทธศาสตร์ที่เสนอ โดยให้มีการ
จัดการในลุ่มน้ำเพื่อเป็นแบบอย่างของความสำเร็จภาคละ 1 ลุ่มน้ำ ให้แล้วเสร็จภายใน 3 ปี ต่อไป

ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นด้วยในหลักการ ตามยุทธศาสตร์หลักการบริหารจัดการ
ทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ และขอเสนอข้อสังเกตเพิ่มเติม เพื่อให้การบริหารจัดการตามยุทธ
ศาสตร์เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมใน 3 ประเด็น คือ

(1) การเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน ในสภาพปัจจุบันแหล่งเก็บกักน้ำที่มีอยู่สามารถเก็บกักน้ำได้ไม่เกินร้อยละ 25 ของปริมาณน้ำท่าทั้งหมดของประเทศไทย จึงส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วมและน้ำแล้งอยู่เสมอ และจากการศึกษาของกรมชลประทานพบว่าในแต่ละลุ่มน้ำควรมีแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อกักเก็บน้ำให้ได้ถึงร้อยละ 40 ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำใหม่เพิ่มเติม ควบคู่ไปกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำในแหล่งน้ำที่มีอยู่เดิม ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วจะเพิ่มได้ประมาณร้อยละ 10 ของ ปริมาตรเก็บกักเดิม

(2) ในยุทธศาสตร์หลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ ควรเพิ่มการพัฒนากระแสน้ำ โดยเฉพาะพื้นที่การเกษตรให้เป็นระบบเชื่อมโยงกับแม่น้ำหรือลำน้ำสายหลัก พร้อมทั้งควรมีการปรับปรุงขยายคันกันน้ำให้เพียงพอตลอดความยาวของลำน้ำในลักษณะของ Floodway

(3) การกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินการ ได้แก่ การพัฒนา การก่อสร้าง การบริหารจัดการ และการบำรุงรักษา ระบบ/อาคารควบคุมต่าง ๆ ควรให้หน่วยปฏิบัติเป็นผู้ดำเนินการ

มติคณะรัฐมนตรี (19 ตุลาคม 2547)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2547 เห็นชอบยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำแบบบูรณาการ 4 ยุทธศาสตร์ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ โดยในขั้นต้นนี้ มอบให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรับเรื่องนี้ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อคัดเลือกลุ่มน้ำที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาลุ่มน้ำเป็นต้นแบบภาคละ 1 ลุ่มน้ำและจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการบริหารจัดการลุ่มน้ำดังกล่าวแบบบูรณาการให้ครอบคลุมการฟื้นฟูลุ่มน้ำ การชะลอการไหลของน้ำ การใช้ประโยชน์ และการกระจายน้ำ แล้วนำเสนอนายกรัฐมนตรีพิจารณาก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

1.7 (ร่าง) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อจะได้นำไปดำเนินการปรับปรุงเป็นเอกสารฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) สำนักงานฯ กำหนดให้จัดประชุมประจำปี 2547 ของ สศช. เรื่อง เศรษฐกิจนอกระบบกับการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ เพื่อรายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การดำเนินงานในระยะครึ่งแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 และการประเมินนโยบายเศรษฐกิจจากหลุม้าและหลักประกันสังคม ตลอดจนระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนเสนอต่อรัฐบาลพิจารณาต่อไป

2) สำนักงานฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดประชุมประจำปี 2547 ของ สศช. จำนวน 2 ชุด คือ คณะกรรมการวิชาการฯ และ คณะกรรมการอำนวยการฯ โดยจะจัดทำเอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2547 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ (1) รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระบอบประชาธิปไตย 9 (2) รายงานการติดตามผลการพัฒนาในระบอบประชาธิปไตย 9 ระดับภาค (3) รายงานการประเมินนโยบายเศรษฐกิจจากหญ้าและหลักประกันสังคม (4) เอกสาร “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ”

3) การประชุมประจำปีกำหนดให้มีในวันพฤหัสบดีที่ 24 มิถุนายน 2547 ณ อิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี โดย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีรับเชิญเป็นประธานเปิดการประชุม พร้อมทั้งแสดงปาฐกถาพิเศษ กำหนดการมี 2 ช่วง คือ ช่วงเช้า เป็นการนำเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ และ ช่วงบ่าย เป็นการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดยุทธศาสตร์เศรษฐกิจนอกระบบในแต่ละเรื่อง คือ กลุ่มที่ 1 : ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจนอกระบบให้เป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจไทย กลุ่มที่ 2 : ยุทธศาสตร์สร้างความเป็นธรรมและกระจายโอกาสในสังคม และกลุ่มที่ 3 : ยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงและคุ้มครองทางสังคมแก่ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ

4) ในการจัดทำเอกสาร “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” คณะกรรมการวิชาการฯ ได้แต่งตั้ง “คณะทำงานวิชาการด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกระบบ” เพื่อร่วมจัดทำเอกสารสำหรับการระดมความคิดเห็นในการประชุมประจำปี 2547 ของ สศช. ซึ่งได้กำหนดแผนการดำเนินงานเป็น 2 ช่วง ดังนี้

(1) การกำหนดกรอบแนวคิด คณะทำงานฯ ได้ดำเนินการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญศึกษากร่างเอกสารกรอบแนวคิด ความสำคัญ ขอบเขตการศึกษา ตลอดจนแนวทางการศึกษา ในรายละเอียดเกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกระบบในบริบทสังคมไทย ใน 5 เรื่อง คือ (1) กรอบแนวคิดและบทบาทของเศรษฐกิจนอกระบบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม (2) เศรษฐกิจนอกระบบกับความเข้มแข็งของชุมชน (3) กรอบแนวคิดเรื่องเศรษฐกิจนอกระบบกับการคุ้มครองทางสังคม (4) แนวคิดวิธีการวัดขนาดของเศรษฐกิจนอกระบบของไทยที่สอดคล้องกับระบบบัญชีประชาชาติสากล และ (5) การเงินนอกระบบ

โดยได้มีการนำเสนอกรอบความคิดดังกล่าวในการประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2546 เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) การจัดทำร่างยุทธศาสตร์ คณะทำงานฯ ได้สังเคราะห์ผลการประชุมระดมความคิดเห็นดังกล่าว โดยจัดทำเป็นร่าง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญใน 7 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 : บทนำ ส่วนที่ 2 : นิยามและความหมาย ส่วนที่ 3 : กรอบแนวคิดการจัดทำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ ส่วนที่ 4 : การวิเคราะห์สถานะแวดล้อม ส่วนที่ 5 : แนวโน้มความต้องการจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ ส่วนที่ 6 :

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์หลักในการบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ และส่วนที่ 7 : ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ (1) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจนอกระบบให้เป็นฐานสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจไทย (2) ยุทธศาสตร์สร้างความเป็นธรรมและกระจายโอกาสในสังคม (3) ยุทธศาสตร์บริหารความเสี่ยงและคุ้มครองทางสังคมแก่ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบ

5) ผลการระดมความคิดเห็นต่อ “ร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” สำนักงานฯ ได้นำเสนอเอกสาร “ร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” ในการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2547 เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าวสามารถสรุปความเห็นและข้อสังเกตต่อ “ร่างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” ในเรื่องที่สำคัญ 3 เรื่อง คือ

แนวคิดพื้นฐาน ควรศึกษาและทำความเข้าใจภาพรวมของเศรษฐกิจนอกระบบให้ชัดเจนครอบคลุมกิจกรรมนอกระบบทุกประเภทที่แอบแฝงอยู่ในธุรกิจที่ถูกกฎหมาย

การกำหนดวัตถุประสงค์ ควรเชื่อมโยงกับการแก้ไขปัญหาความยากจน การคุ้มครองทางสังคม และการสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยแนวทางและมาตรการในการจัดการต้องไม่เกิดผลกระทบในทางลบแก่ผู้อยู่นอกระบบ

การกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของภาครัฐ

(1) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจนอกระบบให้เป็นฐานในการสนับสนุนเศรษฐกิจไทย ควรกำหนดแนวทางให้ชัดเจนเป็นรูปธรรม ที่จะจูงใจผู้ประกอบการธุรกิจเศรษฐกิจนอกระบบให้เข้าสู่ระบบ โดยมุ่งเน้นการสนับสนุน ส่งเสริม และคุ้มครองผู้ประกอบการอาชีพ และผู้ประกอบการธุรกิจเศรษฐกิจนอกระบบ ยกเว้นในกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย

(2) ยุทธศาสตร์สร้างความเป็นธรรมและการกระจายโอกาสในสังคม ควรกำหนดขอบเขต และกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน โดยเฉพาะกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งต้องสร้างความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นที่ภาครัฐต้องเข้าไปบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบเหล่านี้ พร้อมทั้งปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่เยาวชนให้สามารถหลีกเลี่ยงจากกิจกรรมผิดกฎหมายต่าง ๆ

(3) ยุทธศาสตร์คุ้มครองทางสังคม ควรกำหนดประเภทของผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบที่จะได้รับการคุ้มครองทางสังคมให้ชัดเจน โดยมุ่งสร้างการมีส่วนร่วมของกลไกทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขยายการประกันสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะการทำงานของผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบที่มีการเคลื่อนย้ายอย่างเป็นพลวัตร

(4) การผลักดันยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

(4.1) ควรสร้างองค์ความรู้ทางด้านเศรษฐกิจนอกระบบให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการประมวลและสังเคราะห์ผลการศึกษา/วิจัย ซึ่งมีอยู่หลายด้านและในหลายมิติ รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาวิจัยในมิติต่าง ๆ เพิ่มเติมให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(4.2) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบต้องมีลักษณะเป็นบูรณาการที่ครอบคลุมทุกมิติที่เกี่ยวข้อง โดยควรให้ความสำคัญกับมิติทางสังคมควบคู่กับมิติทางด้านเศรษฐกิจ

(4.3) รัฐควรเข้าไปจัดการเศรษฐกิจนอกระบบโดยลำดับความสำคัญของปัญหา กลุ่มเป้าหมาย และกิจกรรมต่างๆ และเลือกดำเนินการในเรื่องที่มีความพร้อมและมีผลกระทบต่อสังคมในลำดับสูงก่อน โดยใช้วิธีการที่สมเหตุสมผล นอกจากนี้ในการดำเนินการแต่ละเรื่อง ควรมีแนวทางและมาตรการที่แตกต่างกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(4.4) การบริหารยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ต้องใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้

6) การดำเนินงานต่อไป

(1) สศช. จะนำความเห็นและข้อเสนอแนะจากการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2547 รวมทั้งนำความเห็นเพิ่มเติมที่ได้จากการประชุมคณะกรรมการ สศช. วันที่ 31 พฤษภาคม 2547 ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงเอกสารร่าง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(2) สศช. ได้จัดการประชุม Focus Group กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประมาณ ต้นเดือนมิถุนายน 2547 เพื่อระดมความคิดเห็น แนวทางและมาตรการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เพื่อปรับปรุงเอกสารร่าง “ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ” ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และนำเสนอต่อสาธารณชนในการประชุมประจำปี 2547 ของ สศช.

ความเห็นคณะกรรมการฯ (31 พฤษภาคม 2547)

เห็นชอบกับ (ร่าง) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเศรษฐกิจนอกระบบ และแนวทางการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงเอกสารให้มีความสมบูรณ์ต่อไป

1.8 โครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่องโครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่องต่อคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาเพื่อขอรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพรวมโครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่อง และการจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษถนนราชดำเนิน (องค์การมหาชน)

1) หลักการและเหตุผล

รัฐบาลได้มอบหมายให้ สศช. ดำเนินงานโครงการวางแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2544 ในการดำเนินงานศึกษาและจัดทำแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่องนั้น สศช.

ได้จัดจ้างบริษัทที่ปรึกษาเข้ามาดำเนินการจนแล้วเสร็จพร้อมทั้งจัดให้มีการสัมมนาร่วมรับฟังความคิดเห็นของชุมชนในพื้นที่ ผู้ที่ประกอบธุรกิจเดิมอยู่ในพื้นที่ รวมถึงนักธุรกิจในสาขาอื่นๆ ที่ให้ความสนใจ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2546 ผลของการสัมมนา ผู้เข้าร่วมสัมมนาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ เนื่องจากเห็นว่าสามารถทำให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อยู่อาศัย และขยายโอกาสทางเศรษฐกิจของภาคธุรกิจส่วนรวม

2) **สาระสำคัญ**

(1) **พื้นที่โครงการ** พื้นที่บริเวณถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่อง ในพื้นที่เขตพระนคร เขตป้อมปราบศัตรูพ่ายและเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยเน้นการพัฒนาบริเวณสองฝั่งถนนราชดำเนินกลาง ด้านละ 1.5 กิโลเมตร เป็นพื้นที่หลัก

(2) **วิสัยทัศน์การพัฒนา** ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ที่ 1 ดำรงไว้ซึ่งความเป็นถนนพระราชพิธี รัฐพิธี และประชาพิธี วิสัยทัศน์ที่ 2 ถนนที่เป็นสื่อแสดงถึงการเชื่อมต่อประวัติศาสตร์แห่งราชวงศ์จักรี วิสัยทัศน์ที่ 3 ถนนที่เป็นเส้นทางสำคัญด้านคมนาคมทางบกของกรุงเทพมหานครที่นำไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน วิสัยทัศน์ที่ 4 เป็นถนนสายหลักที่พัฒนากิจกรรมในพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนเมือง วิสัยทัศน์ที่ 5 ถนนที่เน้นการวางแผนพัฒนาอย่างมีระบบ สอดคล้องกับแผนแม่บทที่เกี่ยวข้อง

(3) **วัตถุประสงค์** เพื่อเทิดพระเกียรติพระบรมราชจักรีวงศ์ ซึ่งได้ก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ พัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่อง ให้มีการออกแบบชุมชนเมืองและใช้ประโยชน์ที่ดินเต็มศักยภาพ มีความคุ้มค่าทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่องให้เป็นเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมแนวทางการพัฒนาธุรกิจและกิจกรรมทางสังคม โดยเฉพาะด้านการพัฒนาเชิงวิชาการ ฐานความรู้ และธุรกิจท่องเที่ยว

(4) **การจัดวางแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง** แนวความคิดในการจัดวางแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง เน้นการพัฒนาให้พื้นที่ถนนราชดำเนินเป็นเอกลักษณ์ที่ผสมผสานความเป็นไทยและสากล โดยแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันและสืบทอดต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืนให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสากลว่าเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก ในการจัดวางแผนผังแม่บทตามวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วย การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เน้นการพัฒนาภูมิทัศน์เพื่อให้เกิดความสวยงามและมีความร่มรื่นตลอดจนส่งเสริมลักษณะเด่นตามจุดที่สำคัญๆ การปรับปรุงและพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ เน้นการพัฒนาต่อยอดจากฐานของชุมชนเดิม ด้วยการสร้างศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวจากภูมิปัญญาที่มีอยู่ของชุมชนต่างๆ การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม โบราณสถานและศาสนสถาน เน้นการปรับปรุงเพื่อการรักษาเอกลักษณ์เดิมให้คงอยู่ การพัฒนาผสมผสานธุรกิจการท่องเที่ยว เน้นการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่โครงการให้เกิด Living City ที่มีการท่องเที่ยวทั้งกลางวันและกลางคืน และการจัดระเบียบการใช้ที่ดินและอาคาร เน้นการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้สอดคล้องกับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร

5) การปรับปรุงพื้นที่ฟูบริเวณถนนราชดำเนินกลาง ตามผังแม่บทการพัฒนา ได้แก่ เพิ่มความร้อน ลดความร้อนและป้องกันมลพิษทางอากาศ สร้างความเชื่อมโยงและสิ่งอำนวยความสะดวกในการสัญจรภายในพื้นที่ 2 ฟังถนน ปรับปรุงบริเวณริมคลองต่าง ๆ อนุรักษ์และปรับปรุงอาคารริมถนนราชดำเนินกลางทั้ง 2 ฟังถนน และกำหนดย่านเพื่อการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร

6) การพัฒนาชุมชนในพื้นที่โครงการเพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองและชุมชนน่าอยู่ พัฒนาชุมชน 21 ชุมชน ในบริเวณพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่อง โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมความเห็น เพื่อร่วมคิด-ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ การพัฒนาหลักๆ ประกอบด้วย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน อนุรักษ์บ้านโบราณ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการพัฒนาช่างฝีมือ สนับสนุนให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์สุขภาพและลานกีฬาในแต่ละชุมชน ส่งเสริมให้แม่บ้านรวมกลุ่มจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อเสริมรายได้ในครอบครัว สนับสนุนการรวมกลุ่มเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการ การแสดงดนตรี นาฏศิลป์ ซึ่งนอกจากจะเป็นความบันเทิงของชุมชนแล้ว ยังช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมไทยด้วย

7) แผนงาน/โครงการ และประมาณการงบประมาณ แผนงานโครงการเร่งด่วนที่จำเป็นต้องดำเนินการ คือ การปรับปรุงพื้นที่ถนนราชดำเนินกลางซึ่งประกอบด้วย 7 แผนงาน/โครงการ ใช้งบประมาณรวม 7,063.24 ล้านบาท โดยภาครัฐลงทุนจำนวนทั้งสิ้น 504.47 ล้านบาท

8) แผนการดำเนินงานโครงการเร่งด่วนเพื่อการปรับปรุงพื้นที่ถนนราชดำเนินกลาง เป็นโครงการเร่งด่วนลำดับแรกของการพัฒนาตามแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่องโดยคาดว่าจะสามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งแบ่งเป็นระยะเวลาการดำเนินงานได้ดังนี้

(1) ระยะที่ 1 เป็นการก่อสร้างทางใต้ดิน สร้างอุโมงค์สาธารณูปโภค (Utilities Tunnel) การปรับปรุงอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง การปรับปรุงและตกแต่งทางเท้าและถนนคนเดิน ช่วงจากมุมถนนเชิงสะพานพระปิ่นเกล้าถึงแยกถนนราชดำเนินกลางตัดกับถนนตะนาว ซึ่งจะใช้ระยะเวลา 36 เดือน

(2) ระยะที่ 2 เป็นการก่อสร้างทางใต้ดิน การก่อสร้างอาคารใหม่และที่จอดรถใต้ดินและการปรับปรุงอาคารริมถนนราชดำเนินกลางช่วงจากแยกถนนราชดำเนินกลางตัดกับถนนตะนาวถึงบริเวณทางโค้งมุมถนนแยกอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งจะใช้ระยะเวลา 24 เดือน

(3) ระยะที่ 3 เป็นการก่อสร้างอาคาร บริเวณริมถนนราชดำเนินกลางช่วงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ซึ่งจะใช้ระยะเวลา 18 เดือน

(4) ระยะที่ 4 เป็นการก่อสร้างทางใต้ดิน การปรับปรุงอาคารริมถนนราชดำเนินกลาง การก่อสร้างอาคารใหม่และที่จอดรถใต้ดินช่วงสุดท้ายถนนราชดำเนินกลางซึ่งจะใช้ระยะเวลา 24 เดือน

9) **รูปแบบองค์กร** จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษถนนราชดำเนิน (องค์การมหาชน) เรียกโดยย่อว่า อพร. ตามพระราชบัญญัติองค์การมหาชน พ.ศ. 2542 เพื่อให้เป็นองค์กรดำเนินงานบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่องตามแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ที่กำหนดไว้

ความเห็นคณะกรรมการฯ (24 พฤศจิกายน 2546)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาโครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่องแล้ว ให้ความเห็นชอบในหลักการ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ภาพรวม

(1) วิสัยทัศน์ในการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่องควรมีวิสัยทัศน์เดียว ได้แก่ ดำรงไว้ซึ่งความเป็นถนนพระราชพิธี รัฐพิธี และประชาพิธี ส่วนวิสัยทัศน์ที่ 2-5 ควรจัดไว้เป็นพันธกิจ

(2) ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายหลักของนักท่องเที่ยวให้ชัดเจนเพื่อให้การลงทุนมีขนาดและรูปแบบที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ควรคำนึงถึงการลงทุนในกิจกรรมสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวต่างประเทศด้วย เพื่อให้การดำเนินธุรกิจในพื้นที่ดังกล่าวมีความยั่งยืนหากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง

(3) กรณีที่หน่วยงานบางหน่วยงานจัดทำคำขอของงบประมาณปี พ.ศ. 2547 เพื่อจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับแผนงาน/โครงการในแผนผังแม่บทดังกล่าว ควรชะลอไปก่อน

(4) แผนงาน/โครงการที่จะดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นแผนงาน/โครงการทางด้านกายภาพ จึงควรมีแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านสังคมของสภาพชุมชนด้วย

กลไกการทำงาน

(1) เห็นชอบกับการจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษถนนราชดำเนินในรูปแบบขององค์การมหาชน มีหน้าที่เพื่อดำเนินงานบริหารจัดการการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่อง ทั้งนี้ องค์การดังกล่าวควรมีกฎหมายรองรับในลักษณะที่ให้อำนาจเบ็ดเสร็จในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อภารกิจสิ้นสุดองค์การควรที่จะสลายไปเพื่อมิให้เป็นภาระด้านงบประมาณ

(2) องค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษถนนราชดำเนิน ควรมีความหลากหลายและมีดุลยภาพ นอกเหนือจากกรรมการที่เป็นวิศวกรและสถาปนิกแล้ว ควรมีผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์หรือผู้ที่ทำงานด้านชุมชนและมีความรู้ด้านการบริหารจัดการชุมชน รวมทั้งตัวแทนองค์กรชุมชนร่วมด้วย

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. รับความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ ไปประกอบการพิจารณาดำเนินการโครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและพื้นที่บริเวณต่อเนื่องต่อไป

มติคณะรัฐมนตรี (3 กุมภาพันธ์ 2547)

คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2547 ดังนี้

(1) เห็นชอบโครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่องตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเสนอ และให้ดำเนินการต่อไปได้

(2) สำหรับหน่วยงานที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการโครงการ คณะรัฐมนตรีเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องจัดตั้งหน่วยงานในรูปแบบองค์การมหาชนขึ้นใหม่ เนื่องจากปัจจุบันได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และบริหารจัดการเพื่อพัฒนาพื้นที่พิเศษอยู่แล้ว ฉะนั้น จึงให้งานด้านการบริหารจัดการโครงการแผนผังแม่บทการพัฒนาพื้นที่ถนนราชดำเนินและบริเวณต่อเนื่อง เป็นภารกิจหนึ่งภายใต้องค์การมหาชนที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้วดังกล่าว โดยมอบให้รองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) รับไปพิจารณารายละเอียด และอัตรากำลังที่เหมาะสมต่อไป

1.9 การจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทยเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้เสนอเรื่องการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทยเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (กก.สศช.) พิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ความเป็นมาและสาระสำคัญ

1) สศช. ได้ว่าจ้างสถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ และทีมงาน Prof. Michael E. Porter ดำเนินการศึกษาศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย โดยมีกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้เป็นกรณีศึกษา 5 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มอุตสาหกรรมอาหาร ยานยนต์ แฟชั่น ซอฟต์แวร์ และท่องเที่ยว โดยมีข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาในกรณีของกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้ไทยสามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนต่อไป และก้าวไปสู่การเป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวแห่งเอเชีย (Tourism Capital of Asia) ประเทศไทยจะต้องดำเนินยุทธศาสตร์ใน 2 ระนาบ คือ ยุทธ

ศาสตร์การยกระดับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายในทั้งระบบ (Up-lift the foundation) และยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาค (Future reach to region)

ดังนั้น เพื่อผลักดันผลจากการศึกษาตามโครงการดังกล่าวให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง สศช. จึงได้ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดำเนินโครงการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทย เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างมาตรฐานสินค้าและบริการที่ตอบสนองต่อเป้าหมายด้านการท่องเที่ยว

2) *สาระสำคัญของการศึกษา*

(1) *ความจำเป็นในการจัดทำมาตรฐานโรงแรม* แนวคิดการจัดทำมาตรฐานโรงแรมเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาเพื่อยกระดับมาตรฐานของโรงแรม ให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยว โดยการกำหนดระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการเพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในการเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ เพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ รวมทั้งสามารถลดการแข่งขันด้านราคาของธุรกิจโรงแรมได้ ซึ่งโดยทั่วไปการกำหนดระดับมาตรฐานของโรงแรม สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ การกำหนดระดับมาตรฐาน (Ratings) และการออกใบอนุญาต (Licensing) สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะการกำหนดระดับมาตรฐานเท่านั้น

(2) *สถานภาพการจัดทำระดับมาตรฐานโรงแรมไทย (Ratings)* การจัดทำระดับมาตรฐานโรงแรมไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ดำเนินการโดยภาคเอกชนเป็นหลักในนามของ “มูลนิธิพัฒนามาตรฐานและบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมบริการและท่องเที่ยว” วัตถุประสงค์เพื่อให้บริการพิจารณากำหนดระดับมาตรฐานแก่โรงแรมที่เป็นสมาชิก จนถึงปัจจุบันได้มีการจัดทำหลักเกณฑ์การกำหนดระดับมาตรฐานโรงแรมเสร็จแล้ว พร้อมทั้งได้มีการให้บริการในการพิจารณาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแล้วประมาณ 100 โรงแรม และคาดว่าจะมีการประกาศผลอย่างเป็นทางการประมาณเดือนธันวาคม 2546 ทั้งนี้ คณะกรรมการการพิจารณามาตรฐานได้ขอความร่วมมือจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สมาคมโรงแรมไทย (THA) และสมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (ATTA) เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

3) *เป้าหมาย* เพื่อขยายจำนวนโรงแรมที่จะเข้าร่วมโครงการให้ครอบคลุมโรงแรมทั่วประเทศที่ขึ้นทะเบียนตาม พ.ร.บ. โรงแรมฉบับปัจจุบัน 3,610 โรงแรม ซึ่งได้มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ดังนี้

(1) *กลุ่มเป้าหมายแรก* คือ โรงแรมที่ดำเนินธุรกิจโดยคนไทย (Thai Brand) ทุกระดับที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการแข่งขันสูง รวมทั้งสิ้น 1,800 โรงแรม

(2) *กลุ่มเป้าหมายรอง* คือ โรงแรมที่ดำเนินธุรกิจโดยคนไทย (Thai Brand) ทุกระดับที่อยู่ในพื้นที่ที่มีการแข่งขันน้อย รวมทั้งโรงแรมที่ดำเนินธุรกิจโดยชาวต่างชาติ (International Brand) รวมทั้งสิ้น 1,810 โรงแรม

นอกจากนี้ ยังมีสถานที่พักที่เข้าข่าย พ.ร.บ. โรงแรมฉบับใหม่ (พ.ศ. 2546) อีกจำนวน 2,217 โรง ซึ่งอาจจะเข้าร่วมโครงการภายหลังการประกาศใช้ พ.ร.บ. อย่างเป็นทางการ เป็นกลุ่มเป้าหมายสุดท้ายของโครงการ

4) **แนวทางการพัฒนา** เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวมีแนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง คือ

(1) **กลไกการบริหารจัดการเพื่อการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทย** ได้มีการเสนอทางเลือก 2 แนวทาง คือ ภาคเอกชน โดยมูลนิธิฯ เป็นผู้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานโรงแรม และจัดตั้งคณะกรรมการระดับชาติ ในนามคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวของประเทศ โดยการจัดทำมาตรฐานของธุรกิจโรงแรม ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารนโยบายยุทธศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2546 ได้มีมติเห็นชอบกับทางเลือกที่ 2

(2) **มาตรการจูงใจภาครัฐ** มาตรการที่รัฐควรให้การสนับสนุนมี 4 มาตรการหลัก คือ มาตรการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการของมูลนิธิ ในระยะ 3 ปีแรก วงเงิน 26 ล้านบาท มาตรการส่งเสริมด้านการตลาด มาตรการสนับสนุนการใช้บริการจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐใช้งบประมาณเพื่อการพักผ่อนและการจัดประชุมนอกสถานที่ ประมาณ 12,000 ล้านบาทต่อปี และแผนงาน/โครงการพัฒนาทักษะของบุคลากรในธุรกิจโรงแรม โดยเฉพาะด้านภาษา ความรู้ด้านการตลาด และการบริหารโรงแรม โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาที่ได้เปิดสอนหลักสูตรวิชาการโรงแรม

5) **ผลที่คาดว่าจะได้รับ** หากโรงแรมไทยเข้าร่วมโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ คาดว่าผลตอบแทนที่จะเกิดขึ้น โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10 จะทำให้รายได้ในภาคธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้นอีกประมาณ 6,100 ล้านบาทต่อปี และธุรกิจโรงแรมจะหันมาแข่งขันทางด้านคุณภาพมากกว่าการแข่งขันด้านราคา เพื่อยกระดับมาตรฐานของโรงแรมและเพิ่มมูลค่าของธุรกิจ

ความเห็นคณะกรรมการฯ (24 พฤศจิกายน 2546)

คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาเรื่องการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทยเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศแล้ว เห็นด้วยกับการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทยโดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

(1) การใช้มาตรการจูงใจภาครัฐเพื่อขยายจำนวนโรงแรมที่เข้าร่วมโครงการจัดทำมาตรฐานโรงแรมไทยฯ เพิ่มขึ้นนั้น ในระยะแรกอาจดำเนินการได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณ แต่ใช้มาตรการช่วยเหลือการดำเนินการทางธุรกิจของโรงแรมในด้านการลดค่าใช้จ่าย เช่น การแก้ไขกฎหมาย หรือกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ

(2) สำหรับการให้เงินสนับสนุนในการดำเนินการของมูลนิธิพัฒนามาตรฐานและบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมบริการและท่องเที่ยว ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพียงบางส่วน ส่วนที่เหลือเจ้าของโรงแรมควรเป็นผู้จ่ายเงินสมทบในสัดส่วนที่เปรียบเทียบกับจำนวนผลตอบแทนที่โรงแรมคาดว่าจะได้รับ เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันและควรจัดระดับเฉพาะโรงแรมระดับ 3-5 ดาว เพื่อลดภาระด้านงบประมาณของรัฐที่ใช้ในการอุดหนุน

(3) ควรส่งเสริมให้โรงแรมเป็นผู้ลงทุนพัฒนาบุคลากรด้านบริการให้มีความรอบรู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการใช้ภาษาและการให้ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของไทย ซึ่งเป็นบริการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติต้องการอย่างยิ่ง

(4) เนื่องจากปัจจุบันโรงแรมที่ดำเนินธุรกิจโดยคนไทยมีจำนวนมากจนเกิดการแข่งขันกันเอง ดังนั้น รัฐบาลควรมีนโยบายกำกับดูแลไม่ให้มีโรงแรมในแต่ละพื้นที่มากเกินไป และควรควบคุมโรงแรมที่เกิดขึ้นใหม่ให้มีมาตรฐาน

(5) ในอนาคตรัฐบาลควรมีส่วนช่วยภาคเอกชนที่ดำเนินธุรกิจโรงแรมให้สามารถแข่งขันกับธุรกิจโรงแรมที่ดำเนินการโดยชาวต่างชาติ โดยการส่งเสริมการสร้าง Brand Name ของโรงแรมไทย รวมถึงการโฆษณาให้นักท่องเที่ยวทั่วโลกรู้จัก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้โรงแรมไทยทั่วทุกภูมิภาคพัฒนาตนเองให้ได้มาตรฐาน Brand Name ของไทย ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการโฆษณาได้

มติคณะกรรมการฯ

มอบหมายให้ สศช. นำความเห็นของคณะกรรมการฯ ไปพิจารณาประกอบแนวทางในการดำเนินงานต่อไป